

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
Prírodovedecká fakulta

Katedra humánnej geografie a demogeografie

Skúmanie stratégií živobytia domácností na príklade
okresu Malacky.

Diplomová práca

Bc. Tomáš Mikulec

Študijný odbor: 4.1.35 Geografia
Študijný program: Humánna geografia v administratíve

Vedúci diplomovej práce: Mgr. Alena Rochovská, PhD.

BRATISLAVA 2010

Prehlásenie.

„Čestne prehlasujem, že som predloženú diplomovú prácu spracoval samostatne pod odborným vedením vedúceho diplomovej práce a použitím uvedenej literatúry a ďalších zdrojov informácií.“

.....
Tomáš Mikulec

Chcel by som poďakovať všetkým, ktorí mi akýmkoľvek spôsobom pomohli pri spracovaní tejto diplomovej práce. Moje poďakovanie patrí predovšetkým vedúcej mojej diplomovej práce, **Mgr. Alene Rochovskej, PhD.** za vedenie a cenné rady a pripomienky pri vypracovávaní a hlavne konečnom spracovaní mojej práce.

Osobné poďakovanie patrí mojej manželke jej podporu a celej mojej najbližšej rodine za ich podporu a pochopenie.

Obsah.

Zoznam tabuliek, grafov, máp a obrázkov	5
Abstrakt	7
Úvod	9
1. Objekt a predmet výskumu, literatúra	10
1.1 Zhodnotenie literatúry	11
2. Vybrané charakteristiky okresu Malacky	12
2.1 Vymedzenie a história okresu Malacky	12
2.2 Obyvateľstvo	15
2.2.1 Základná demografická charakteristika	15
2.2.2 Veková štruktúra	18
2.2.3 Vzdelanostná štruktúra	22
2.3 Zamestnanecká štruktúra a mzdové podmienky v okrese Malacky	24
2.4. Bývanie	27
2.5 Socioekonomické podmienky okresu	29
2.5.1 Ekonomický rozvoj okresu Malacky	29
2.5.2 Trh práce	32
2.5.3 Lídri na trhu práce	34
3. Nezamestnanosť	38
3.1 Definície nezamestnanosti	38
3.2 Vývoj nezamestnanosti na Slovensku	41
3.3. Vývoj nezamestnanosti v okrese Malacky	42
3.4 Odkázanosť na sociálne dávky	46
4. Chudoba, živobytie domácností a zdroje	51
4.1 Živobytie domácností	51
4.2 Zdroje domácností	51
4.3 Problematika chudobných	53
4.3.1 Chudoba v SR	55
4.3.2 Chudoba v okrese	59
5. Vlastný prieskum	61
Záver	66
Použitá literatúra	69
Prílohy	72

Zoznam tabuliek, grafov, máp a obrázkov.

Tabuľky:

Tabuľka č.1: Porovnanie počtu obyvateľov s Bratislavským krajom a SR

Tabuľka č.2: Prehľad vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva v okrese Malacky

Tabuľka č.3 : Priemerný vek

Tabuľka č.4: Štruktúra obyvateľov okresu Malacky podľa stupňa dosiahnutého vzdelania

Tabuľka č.5: Pracujúci v hospodárstve v okrese Malacky podľa ekon. činností

Tabuľka č.6: Mzdy zamestnancov

Tabuľka č.8: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa územia

Tabuľka č.7: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo okrese Malacky

Tabuľka č.9: Výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov 2001

Tabuľka č.10: Počet priemyselných závodov

Tabuľka č.11: Podniky spolu

Tabuľka č. 12: Miera evidovanej nezamestnanosti

Tabuľka č. 13: Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Malacky

Tabuľka č.14: Miera evidovanej nezamestnanosti

Tabuľka č.15: Medián ekvivalentného disponibilného príjmu v Euro

Tabuľka č.16: Miera evidovanej nezamestnanosti

Grafy:

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov okresu Malacky

Graf č.2: Veková pyramída okresu Malacky

Graf č.3: Počet žiakov stredných škôl na 1000 obyvateľov

Graf č.4: Počet pracujúcich v hospodárstve SR v okrese Malacky

Graf č.5: Počet bytov na 1000 obyvateľov

Graf č. 6 : Hodnoty PZI na 1 obyv. vo vybr. okresoch 2005

Graf č.7 : Stav PZI podľa krajov v SR

Graf č.8: Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v bratislavskom regióne (2001-2006)

Graf č.9: Miera evidovanej nezamestnanosti

Graf č.10: Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Malacky

Graf č. 11: Minimálna a priemerná mzda na Slovensku

Graf č.12: Miera rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity EU SILC 2009

Graf č.13: Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti

Graf č.14: Pohlavie opýtaných respondentov

Graf č.15: Vek respondentov

Graf č.16: Vzdelanie respondentov

Graf č.17: Priemerný čistý plat respondentov

Graf č. 18: Pohľad respondentov na svoju domácnosť

Mapy:

Mapa č.1 – Okres Malacky

Mapa č.2 – Bratislavský kraj v Slovenskej republike

Mapa č.3- Okresy bratislavského kraja

ABSTRAKT

Mikulec, Tomáš: Skúmanie stratégií živobytia domácností na príklade okresu Malacky. (diplomová práca). Univerzita Komenského v Bratislave. Prírodovedecká fakulta, Katedra humánnej geografie a demogeografie. Školiteľ: Mgr. Alena Rochovská, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister(Mgr.). Bratislava, : PRIF UK, 2010. 76 s.

Diplomová práca sa zaoberá domácnosťami a jednotlivcami v okrese Malacky. Skúma miestny ekonomický rozvoj a zdroje živobytia domácností. Skladá sa z viacerých častí. Práca je rozdelená do do 5-tich základných kapitol(s relevantnými podkapitolami) ako je uvedené v obsahu, je obsiahnutá 16 tabuľkami, 18 grafmi, jednou mapu a v prílohovej časti dvoma mapami a dotazníkom.

Prvá kapitola sa zaoberá objektom, predmetom výskumu a cieľom práce. Okrem predmetu ako i objektu výskumu som v nej zhodnotil literatúru. V druhej kapitole popisujem okres Malacky, vymedzenie územia a históriu, základné charakteristiky obyvateľstva, ako i štruktúry. Predmetom tejto kapitoly sú aj zamestnanecká štruktúra a mzdové podmienky v okrese Malacky. Dominantným predmetom záujmu v podkapitole druhej kapitoly sú základné subjekty socioeconomickej analýzy ako i ekonomický rozvoj okresu a miestny trh práce. V tretej kapitole som sa zameril na vývoj nezamestnanosti v okrese v etapách. Hlavnou témou práce - Skúmanie stratégií živobytia domácností na príklade okresu Malacky je živobytie domácností a zdroje, ktoré sú zachytené v štvrtej kapitole. Na tieto kapitoly nadväzuje posledná záverečná kapitola. Vlastný prieskum, ktorý prebiehal formou dotazníkovým prieskumom v teréne s osobnými rozhovormi obyvateľov okresu Malacky.

Kľúčové slová: nezamestnanosť, ekonomický rozvoj okresu, živobytie domácností, zdroje živobytia, trh práce, mzdy, chudoba.

ABSTRACT

Mikulec, Tomáš: Examination of the livelihood strategies of households in the district of Malacky example.[The master work] – University Comenius in Bratislava. Faculty of natural sciences; Department of human geography and demogeography. – Supervisor: Mgr. Alena Rochovská, PhD., Bratislava: PRIF UK, 2010. 76 p.

This master work deals with households and individuals in the district Malacky. Examines the local economic development and livelihood sources of households. It consists of several parts. The work is divided into 5 key chapters (with the relevant sub-headings) as specified in the content, contains 16 tables, 18 graphs, one map and in the attachment are two maps and a questionnaire.

The first chapter is about the methodology and objectives of the work. In addition to the subject and object of research I appraised in the master work literature. The second chapter describes the district Malacky, define the territory and history, the basic characteristics of the population, as well as structure. The subject of this chapter is the structure of employment and wage conditions in Malacky. The content of third chapter is housing. In the fourth chapter are the basic entities of socio-economic analysis - progress of unemployment in the district in phases, as well as economic development in district and the local labor market. The main theme of work - Examination of the livelihood strategies of households in the district of Malacky example is livelihood of households and resources, which are represented in the fifth chapter. The last chapter follows the previous chapters. The research was done in district Malacky by questionnaire and with personal interviews.

Keywords: **unemployment, economic development of district, livelihood of households, livelihood resources, labor market, wages, poverty.**

Úvod

Spôsoby, ktorými jednotlivci a domácnosti generujú príležitosti na vytváranie príjmu a iné sociálno-ekonomické aktivity na zabezpečenie sociálnej reprodukcie a materiálnej existencie nazývame živobytie domácnosti. Na vytváranie najoptimálnejších podmienok domácnosti sú zdroje. Zdroje domácnosti sú materiálne a nemateriálne zdroje, ktoré domácnosť a jednotlivci môžu používať na vytváranie príjmu a ďalšie toky zdrojov, na udržanie sociálnej reprodukcie a materiálnej existencie. Faktorom, ktorý dominuje vo väčšine ľudských aktivít by malo byť dosiahnutie požadovanej úrovne uspokojenia potrieb a predstáv vo všeobecnom zmysle, tak isto je možná interpretácia uspokojenia jednotlivca, ako aj v hierarchicky vyššom základe uspokojovanie potrieb spoločnosti.

V ére dramatických zmien v samostatnej ekonomickej štruktúre miest sa problematika miestneho ekonomického rozvoja stáva zaujímavejšou stále viac. Môžeme povedať, že sa jedná o dominantný činiteľ i pri čerpaní finančných prostriedkov z fondov Európskej Únie, samozrejme to i využila veľká časť slovenských miest.

Okres Malacky som si vybral pre svoju diplomovú prácu, pretože sa nachádza v blízkosti Bratislavy odkiaľ pochádzam. Okres Malacky od vzniku Slovenskej republiky zaznamenal výrazný úspech, jednak v kontexte ekonomického rozvoja (vzniku nových podnikateľských subjektov, príchodu silných zahraničných investorov) tak i na poli sociálnych problémov (zníženie nezamestnanosti, atď).

Voľba pre moju diplomovú prácu bola ovplyvnená prácou v automobilovom priemysle na severozápade Bratislavy v mestskej časti Devínska nová ves na hranici s okresom Malacky.

Chcel by som istým spôsobom poukázať na živobytie domácnosti v okrese Malacky. Poukazujem zároveň i na istú koreláciu medzi miestnym ekonomickým rozvojom, zamestnanosťou v istých profesiách a sociálnym statusom.

Mojou diplomovou prácou by som sa chcel aspoň malou mierou poukázať na život žijúcich ľudí v okrese ako i o udržanie trendu, ktorý v súčasnosti okres má s istou minimalizáciou negatívnych sociálnych javov, teda prejavov relatívnej chudoby.

1. Objekt a predmet výskumu

Objektom môjho výskumu bolo viacero jednotiek. Jedným z objektom výskumu predkladanej diplomovej práce ako pri ekonomickom rozvoji okresu, tak aj pri analýze trhu, práce a analýze sociálnych pomerov pracujúcich osôb v okrese Malacky sú ekonomické aktivity miestneho rozvoja súčinností okresu a podnikateľského subjektu.

V jednej z častí by som sa chcel venovať istej dynamicky sa meniacej štruktúre v rámci okresu Malacky, ktorý zaznamenáva pozitívnu bilanciu a to je problematika vývoja nezamestnanosti, v resp. zamestnanosti v jednotlivých dominantných podnikateľských subjektoch, čo úzko súvisí s ekonomickým rozvojom okresu. Objektmi sú dominantné činitele na trhu práce v okrese, ktoré sú za miestny ekonomický rozvoj nepriamo i priamo zodpovedné. Pokúsil som sa priamou formou, dotazníkom, získať potrebné údaje.

Jedná sa predovšetkým o časť populácie- teda o dominantného činiteľa v tejto problematike. Metódou selektívnej analýzy som sa pokúsil o vyčlenenie relevantných demografických charakteristík - vekovej, vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva, jeho ekonomickej aktivity. Ako základné črty v istej miere charakterizujúce obyvateľstvo som si zvolil vyššie spomenuté ukazovatele i z dôvodu, že tieto sa v nadstavbe s inými (pohlavná, národnostná a iné) často používajú pri charakteristike obyvateľov regiónu, popritom sa využívajú pri meraní úrovne rozvoja regiónu (podľa Tvrdoň, Hamalová, Žárska, 1995).

„Tieto charakteristiky sa používajú ako ukazovatele trhového potenciálu krajiny i s priblížením mierky na úroveň mesta (In Douglas, Craig, Keegan, 1982), sú ukazovateľom demografického potenciálu, ako je potom potenciál determinantom ďalšieho rozvoja“ (Kling, 1998). Dané črty obyvateľstva som si teda zvolil z týchto dôvodov:

Veková štruktúra implikuje relatívne podiely osôb v istom veku zapojených do pracovnej činnosti na ekonomický rozvoj v zmysle hodnotenia relatívne chudobných zamestnaných

Vzdelanostná štruktúra, stupeň ekonomickej aktivity, podobným spôsobom poukazuje na percentuálne podiely osôb s istým dosiahnutým vzdelaním (v resp. ekonomicky aktívnych) zapojených do pracovného procesu s istým štandardizovaným portfóliom príjmov a výdavkov.

Teoretickým aspektom práce sa venujem v kapitole živobytie obyvateľov a zdroje, kde by som sa chcel pokúsiť o skúmanie domácnosti a jednotlivcov živobytia a zdrojov. Na túto kapitolu nadväzuje ďalšia časť kde sa venujem priamemu anketovému výskumu obyvateľov okresu Malacky. Údaje som získaval osobnými rozhovormi obyvateľmi okresu Malacky.

Chcel som poukázať na spôsoby, ktorými jednotlivci a domácnosti generujú príležitosti na vytváranie príjmu a iné sociálno-ekonomické aktivity na zabezpečenie sociálnej reprodukcie a materiálnej existencie.

Cieľom mojej práce bol výskum rozvoja v okrese Malacky a skúmanie domácnosti a jednotlivcov žívobytia a zdrojov.

1.1 Zhodnotenie literatúry

Môžem skonštatovať, že údaje ktoré som potreboval sa mi podarilo získať v plnej miere i štúdiom prác zameraných na úroveň rozvoja okresu, sledovaním tlače a internetových portálov, ako i štúdiom odbornej literatúry zameranej na danú problematiku.

Úloha v tomto smere nebola vôbec ľahká, lebo vhodná odborná literatúra zameraná na žívobytie obyvateľstva sa v slovenskom jazyku takmer nevyskytuje. Cennými informáciami mi boli i prednášky zamerané na miestny ekonomický rozvoj, ktoré som absolvoval osobne počas štúdia. Ďalšími cennými metodologickými aparátmi, ktorými som sa nechal inšpirovať boli i ďalšie práce väčšinou slovenských autorov, napr. Rajčáková(2005) : Regionálny rozvoj a regionálna politika, Hanzelová(2007): Dlhodobá nezamestnanosť v kontexte zmien sociálneho systému a trhu práce, Ochotnícky, P a kol.(1995): Analýza trhu práce SR, Rievajová (2005): Teória a politika zamestnanosti a Tvrdoň a kol.(1995): Regionálny rozvoj, z ktorých niektoré časti citujem v mojej práci, keďže vychádzam z podobných princípov a podľa mňa sa jedná o kvalitne spracované dokumenty.

V bloku týkajúceho sa žívobytia a problematiky chudoby, chudoby v SR a v okrese Malacky som vychádzal najmä zo správy od Bodnárovej a kolektív(2005): Medzigeneračná reprodukcia chudoby, správy od Kusej(1997): Sociálna história chudoby na Slovensku, publikácii, Gerbery, Lesay, Škobla(2007): Kniha o chudobe, a ďalšie veľké množstvo prác zameraných na túto problematiku. Z informatívnej správy štatistického úradu Slovenskej republiky som skúmal životné podmienky domácnosti.

Pri analyzovaní štruktúr a charakteristík okresu Malacky boli dôležitým zdrojom dát údaje Štatistického úradu SR a štatistická ročenka Región Záhorie 2007.

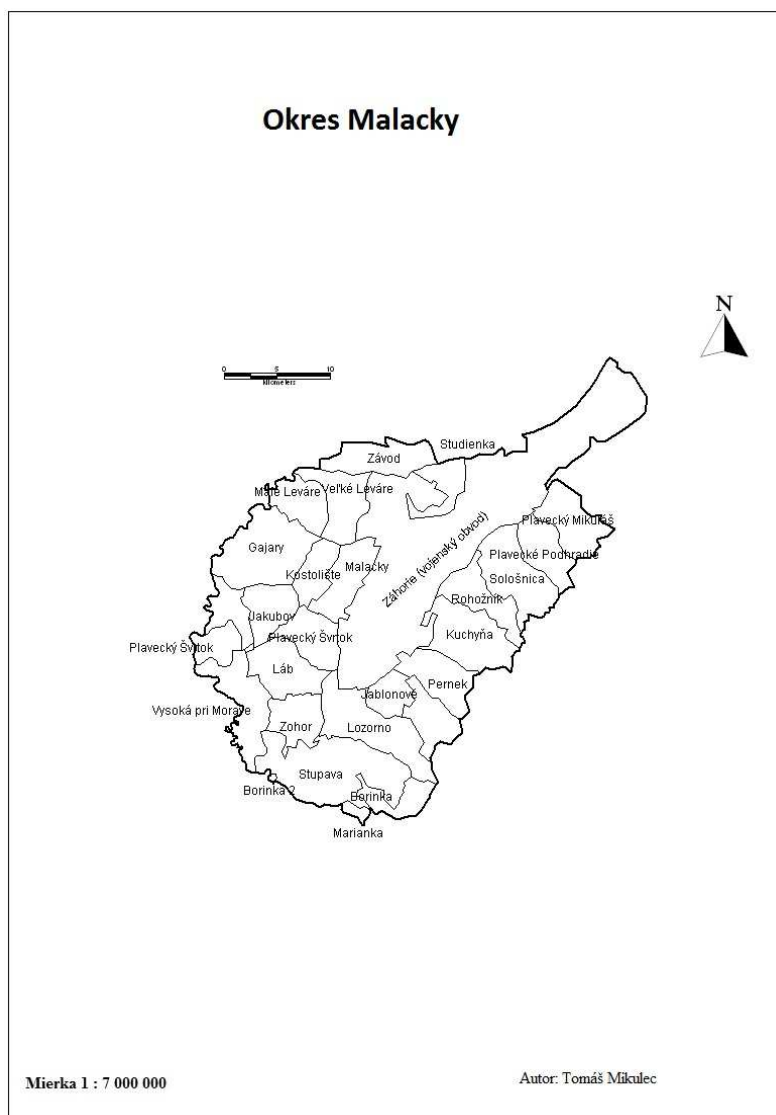
Textovú časť som dopĺňoval prílohovými časťami. Grafické a tabuľkové časti som vytváral prostredníctvom programov balíka MS Office a mapy som vytváral v programe Mapinfo.

2. Vybrané charakteristiky okresu Malacky

2.1 Vymedzenie a história okresu Malacky

Okres Malacky má rozlohu 950,1 km² a žije tu 68 318 obyvateľov (údaje z 2008 - zdroj: SUSR). Správne sídlo okresu je mesto Malacky. Nachádza sa v juhozápadnej časti Slovenska, v regióne Záhorie. Na severe hraničí s okresmi Senica a Trnava, na juhu s Pezinkom a Bratislavskými okresmi Bratislava III a Bratislava IV. Západná časť okresu Malacky sa delí o riekou Moravu s Rakúskom. Okres Malacky je okres v Bratislavskom kraji na Slovensku. Hustota osídlenia je 72 obyv./km². Okres Malacky bol zriadený zákonom NR SR č.221/1996 Zb. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky, ktorý nadobudol účinnosť dňa 24.7.1996. Katastrálne územie okresu Malacky tvoria dve mestá Malacky a Stupava a 24 obcí: Borinka, Gajary, Jablonové, Jakubov, Kostolište, Kuchyňa, Láb, Lozorno, Malé Leváre, Mariánka, Pernek, Plavecké Podhradie, Plavecký Mikuláš, Plavecký Štvrtok, Rohožník, Sološnica, Studienka, Suchohrad, Veľké Leváre, Vysoká pri Morave, Záhorská Ves, Závod, Zohor, Vojenský obvod Záhorie. Okres Malacky sa nachádza v západnej časti Slovenska cca 26 km od Bratislavy.

Mapa č.1 – Okres Malacky

Okres Malacky sa rozprestiera severne od hlavného mesta Slovenska - Bratislavy. Zaberá južnú časť Záhorskej nížiny, na západe ho ohraničuje rieka Morava, ktorá je i hraničnou riekou s Rakúskom a na východe sú to hrebene Malých Karpát. Okres je súčasťou Bratislavského kraja. Administratívnym centrom a najväčším mestom okresu sú Malacky. Väzby na Bratislavu a Viedeň ovplyvnili zamestnanie obyvateľstva i kultúrny vývin.

Od Lozorna po Borský Jur sa rozprestiera charakteristické územie tejto časti Záhoria - Bor, tvorený naviatymi pieskami porastenými borovicovými lesmi. Piesočné duny sú vysoké 10 až 15 metrov, niekde až do 40 metrov. Východne sa rozprestierajú Záhorské pláňavy, severne Lakšárska pahorkatina. Priemerná nadmorská výška tejto časti Záhoria sa pohybuje okolo 200 metrov, v oblasti Malých Karpát je to niečo vyše 700 metrov.

Osídlenie tejto časti Záhoria je doložené už v staršej dobe kamennej. Pieskové duny v Pomoraví boli osídlené i v nasledujúcich obdobiach od mladšej doby kamennej až po dobu

hradištnú, slovanskú. Najväčšie náleziská boli objavené v Gajaroch, Stupave a Lábe. Po rozpade Veľkomoravskej ríše sa českí a uhorskí králi snažili toto geograficky významné miesto získať. Malacky a okolie sa stalo súčasťou Stupavského pohraničného komitátu patriaceho do Uhorska. V 13. storočí ich začali uhorskí králi dávať do zálohu svojim verným veľmožom. Na ochranu hraníc povolali Sikulov a Plavcov, ktorí zakladali nové osady, ako napríklad Sekule, či Stráže. Na hrebeňoch Malých Karpát postupne vznikali strážne hrady a tak sa k stupavskému postupne priradil Plavecký hrad, ktorý sa stal centrom plaveckého panstva. S transformovaním kráľovských komitátov na šľachtické stolice sa táto časť Záhoria stala súčasťou Bratislavskej stolice. V 15. storočí mal v držbe plavecké panstvo s hradom na istý čas aj beckovský Ctibor. Počas jeho držby svätajursko-peziňským grófom Žigmundom sa zmocnili Malaciek s okolím husitskí bratříci. Na brehu Moravy pri Gajaroch si vystavali opevnený dvorec, ktorý volali posádka. Odtiaľ robili svoje výpady a posielali výhražné listy bratislavskému senátu. Ďalšími držiteľmi plaveckého panstva sa stali Balassovci, ktorí v čase reformácie prestúpili na evanjelickú vieru. Po ich vymretí kráľ v roku 1622 odpredal plavecké panstvo Pavlovi Pálffyemu z Erdődu. Pálffyovci sa tak stali na tristo rokov majiteľmi panstva. Presťahovali svoje sídlo z Plaveckého hradu do Malaciek, kde si vybudovali pohodlný kaštieľ.

Tak ako na severe Záhoria, tak i na juhu sa usadzovali novokrstenci-habáni. Vo Veľkých Levároch založili v roku 1588 jeden z najväčších a najvýznamnejších dvorov na Záhorí. Habáni sa venovali remeselnej výrobe i poľnohospodárstvu. Vynikali v lekárnictve a ránhojičstve a ich ženy boli vyhľadávanými pôrodnými babami. Preslávili sa najmä ako výrobcovia maľovanej fajansy-habánskej keramiky. Obyvatelia južného Záhoria sa museli vyrovnávať v období protihabsburských povstaní a tureckej expanzie s výčinnými povstaleckými vojskami. Po potlačení tureckých útokov a ukončení protihabsburských povstaní sa začalo Uhorsko za vlády Márie Terézie pomaly zotavovať a jej rozsiahle reformy mali za následok dynamický hospodársky rozvoj a náboženskú slobodu. V roku 1721 bola otvorená z Bratislavy cez Stupavu, Malacky a Moravský Svätý Ján poštová trasa do Holíča, ktorá spájala priamo Pešť s Brnom a Viedňou. Mnohé obce okresu sa stali zeleninárskym zázemím blízkych veľkých miest Bratislavy a Viedne a zeleninárstvo sa stalo nosným programom, ktorým sa živili ľudia v mnohých obciach. V polovici 19. storočia sa okresným slúžnovským mestečkom stávajú Malacky. Po vzniku 1. ČSR a v medzivojnovom období bol okres prevažne poľnohospodárskym. Po vojne sa v roku 1960 uskutočnila územná reorganizácia okresov, keď sa zlúčením malých vytvorili veľké. Okres Senica do seba absorboval i okres Malacky, ktorý bol obnovený až v ponovembrovom období.

2.2 Obyvateľstvo

2.2.1 Základná demografická charakteristika

Územno-správne je okres Malacky začlenený do Bratislavského kraja, ako jeden z 8 okresov. Okres Malacky je najväčším okresom v Bratislavskom kraji, zaberá 46,3% z Bratislavského kraja. Rozloha katastrálneho územia okresu Malacky je 950,1km² a hustota osídlenia je 72 obyvateľov na 1 km².

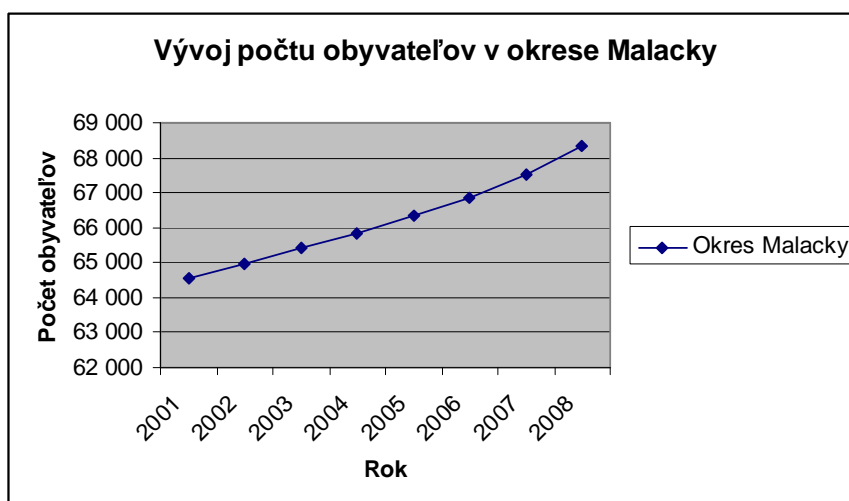
Tabuľka č.1 : Porovnanie počtu obyvateľov s Bratislavským krajom a SR

Počet obyvateľov - stav ku koncu obdobia(31.12.)								
	Spolu							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Slovenská republika	5 378 951	5 379 161	5 380 053	5 384 822	5 389 180	5 393 637	5 400 998	5 412 254
Bratislavský kraj	599 042	599 736	599 787	601 132	603 699	606 753	610 850	616 578
Okres Malacky	64 541	64 966	65 448	65 840	66 353	66 873	67 506	68 318

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Z údajov uvedených v tabuľke je zrejmé, že rastúci trend počtu obyvateľov zaznamenáva Bratislavský kraj ako aj okres Malacky.

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov okresu Malacky

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Úmrtnosť obyvateľstva okresu sa pohybuje v rozmedzí cca 7 - 9%, čo predstavuje priemerné hodnoty v rámci kraja. Keďže pôrodnosť dosahuje trvale vyššie hodnoty v rozmedzí 8-11%, nie je predpoklad do najbližších rokov očakávať zvýšený podiel úmrtnosti ktorý by ovplyvnil negatívne prirodzený prírastok. V roku 2008 bolo v okrese počet zomretých 651 a počet živonarodených 757, tak prirodzený prírastok bol 106. Celkový prírastok v okrese za rok 2008 bol 812. Čistý prírastok obyvateľstva sťahovaním je ovplyvňovaný vývojovými cyklami spôsobenými najmä novovytvorenými pracovnými miestami v malackom okrese, ktoré do okresu prilákali nových obyvateľov, ponukou pozemkov na novú výstavbu rodinných domov, ako i návratom pôvodných obyvateľov z Bratislavy do rodného mesta.

Kladné prírastky z migrácie sú v rámci okresu Malacky, z dôvodu že obyvatelia Bratislavy vyhľadávajú po zlepšení svojej ekonomickej situácie relatívne lacnejšie, menej zaľudnené, pomerne rýchlo a dobre dostupné, pokojnejšie a k prírode bližšie bývanie v zázemí hlavného mesta. Okrem toho vznikli v rámci okresu nové pracovné príležitosti najmä v automobilovom priemysle, čo spôsobilo zvýšený záujem nových obyvateľov o bývanie v rámci prímestských obcí. Najvyšší podiel obyvateľstva podľa národnosti má na území okresu Malacky slovenská národnosť. Až 62 396 obyvateľov je slovenskej národnosti, čo je 97 percentný podiel. Druhá najväčšia skupina obyvateľstva je českej národnosti. 709 obyvateľov sa hlási k českej národnosti čo je 1,1 percentný podiel.

Významným demografickým fenoménom je v okrese Malacky populácia rómskeho obyvateľstva. Počet obyvateľov v okrese je veľmi ťažko zistiť, nakoľko sa k rómskej populácii nehlásia. Podľa sčítania v roku 2001 sa prihlásilo k rómskemu etniku len 271 obyvateľov, čo je 0,42 %. Avšak v rámci prípravy Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007-2013 je rómska problematika zaradená do horizontálnej priority, čo umožní čerpať finančné prostriedky pre túto komunitu.

Z výsledkov sociografického mapovania rómskych osídlení na Slovensku (2004) sa odhaduje počet obyvateľov žijúcich v rámci osídlení okolo 320 000, čo je asi 3,5 násobne viac, ako udávajú oficiálne štatistiky Štatistického úradu z posledného sčítania ľudu. Podľa SODB bol v roku 2001 počet Rómov 89 920 a podľa demografickej štatistiky bol v roku 2004 počet Rómov 96 257. Veková štruktúra rómskej populácie je značne odlišná od celoslovenského priemeru aj od priemeru EÚ. V porovnaní s celoslovenským i európskym trendom je rómska populácia progresívna, s výrazným podielom mladších ročníkov a zároveň s nižším podielom ročníkov v produktívnom veku a starších ročníkov. Táto skutočnosť je dôsledkom vyššej pôrodnosti, ale zároveň aj vyššej úmrtnosti v rómskej populácii. Podľa prognózy vývoja rómskeho obyvateľstva sa bude počet Rómov do roku 2025 zvyšovať. Trend rastu v SR bude

kulminovať v roku 2015 (prirodzený ročný prírastok 6 – 7,5 tisíc) a postupne dlhodobo oslabovať svoje tempo rastu. Na základe sociografického mapovania rómskych osídlení je reálne predpokladať, že v roku 2025 bude na Slovensku žiť viac ako pol milióna Rómov a zo súčasných 7% vzrastie na necelých 10 % obyvateľstva žijúceho v SR v roku 2025. Uvedené údaje je možné v podielom prepočte transformovať aj na lokalitu Malacky.

Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti (SODB2001):

Slovenská	62396
Maďarská	191
Rómska	271
Rusínska	19
Ukrajinská	14
Česká	709
Moravská	47
Nemecká	16
Poľská	23
Chorvátska	4
Srbská	14
Ruská	8
Ostatné	61
Nezistené	581

2.2.2 Veková štruktúra

Veková štruktúra je základným ukazovateľom, od ktorého sa v prognóze odvodzujú základné predpoklady rozvoja obyvateľstva.

Veková štruktúra obyvateľov okresu je relatívne priaznivá, z hľadiska dlhodobejšej retrospektívy však obyvateľstvo starne. V porovnaní s vekovým zložením obyvateľstva Slovenska je situácia menej priaznivá v predproduktívnom a poproduktívnom veku. Priemerný vek obyvateľov okresu Malacky je 38,19 (ŠÚSR) rokov. Pre porovnanie je v tabuľke č.4 vidno, že v bratislavskom kraji je 39,86 rokov, čo je v rámci krajov najvyšší (priemerný vek SR je 38,25 rokov). Znižovaním podielu detskej zložky a rastom počtu osôb v poproduktívnej zložke štruktúry obyvateľstva veková štruktúra obyvateľstva kraja nadobúda črty populácie západoeurópskeho typu so všetkými dôsledkami spojenými so starnutím obyvateľstva na ekonomiku a sociálnu situáciu.

Súčasná veková štruktúra, ako okresu Malacky, či bratislavského kraja, tak celého Slovenska má tak skrytý značný potenciál zrýchlenia demografického starnutia, čím sa bude naďalej zvyšovať zaťaženosť produktívneho obyvateľstva neproduktívnymi zložkami. Veková štruktúra obyvateľstva je nepriaznivejšia aj v porovnaní s vekovým zložením v celoslovenskom priemere, a to najmä v zastúpení obyvateľstva v poproduktívnom a predproduktívnom veku.

Prehľad vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva v okrese Malacky v rokoch 2001 až 2008 ukazuje nasledujúca tabuľka:

Tabuľka č.2: Prehľad vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva v okrese Malacky

Stredný stav obyvateľstva (k 1.7.) podľa územie, 5 ročná veková kategória, pohlavie a rok								
Okres Malacky	Spolu							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Spolu	64 378	64 716	65 172	65 665	66 146	66 582	67 221	67 943
0	588	567	578	645	676	655	670	735
1-4	2 544	2 515	2 446	2 392	2 450	2 542	2 640	2 743
5-9	3 913	3 738	3 610	3 496	3 372	3 281	3 210	3 151
10-14	4 488	4 414	4 395	4 338	4 223	4 050	3 863	3 705
15-19	5 418	5 298	5 138	4 926	4 770	4 642	4 564	4 532
20-24	5 921	5 834	5 775	5 721	5 635	5 554	5 466	5 321
25-29	5 645	5 829	5 963	6 039	6 102	6 103	6 066	6 037
30-34	4 538	4 744	5 035	5 353	5 632	5 866	6 079	6 254
35-39	4 418	4 445	4 465	4 506	4 581	4 719	4 948	5 281
40-44	4 658	4 563	4 513	4 497	4 532	4 578	4 610	4 618
45-49	5 077	5 036	4 968	4 927	4 847	4 741	4 677	4 636
50-54	4 361	4 633	4 835	4 944	5 040	5 089	5 073	5 024
55-59	3 158	3 303	3 538	3 767	4 013	4 292	4 587	4 784
60-64	2 407	2 526	2 642	2 795	2 937	3 046	3 193	3 420
65-69	2 288	2 229	2 184	2 162	2 149	2 239	2 366	2 458
70-74	2 057	2 078	2 063	2 046	2 023	1 961	1 905	1 897
75-79	1 663	1 627	1 608	1 617	1 610	1 612	1 636	1 632
80-84	682	838	979	1 071	1 098	1 093	1 071	1 072
85-89	378	320	254	239	270	345	434	500
90-94	142	146	147	150	150	131	108	86
95-99	27	28	31	30	32	38	48	47
100+	7	5	5	4	4	5	7	10

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

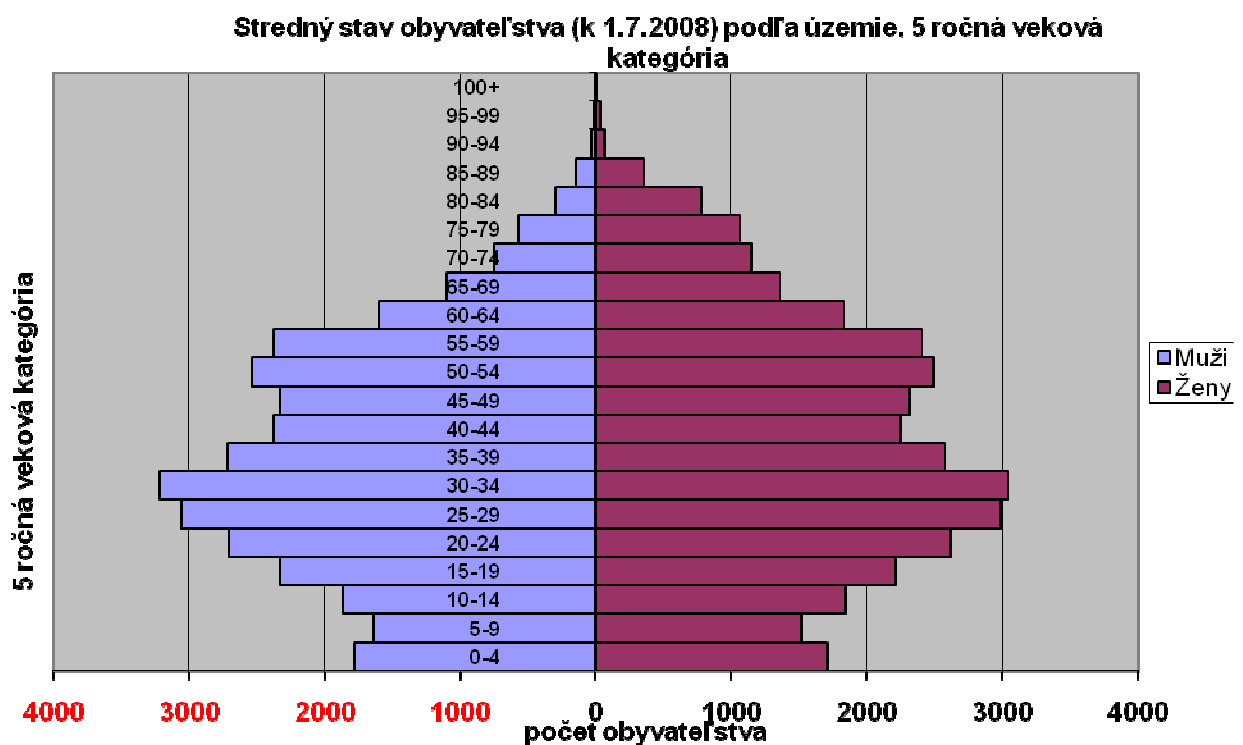
Tabuľka č.3 : Priemerný vek

	Priemerný vek		
	2006	2007	2008
Spolu			
Slovenská republika	37,71	37,99	38,25
Bratislavský kraj	39,51	39,71	39,86
Okres Malacky	37,74	37,98	38,19
Trnavský kraj	38,31	38,62	38,9
Trenčiansky kraj	38,72	39,05	39,38
Nitriansky kraj	39,04	39,32	39,58
Žilinský kraj	36,87	37,18	37,46
Banskobystrický kraj	38,28	38,56	38,85
Prešovský kraj	35,37	35,66	35,95
Košický kraj	36,53	36,78	37,02

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Jedným z využívaných spôsobov interpretácie vekovej štruktúry obyvateľstva je veková pyramída. Tá umožňuje zobrazenie aj štruktúru obyvateľstva podľa pohlavia. Jej podstatou sú spojené grafy histogramy početnosti mužov a žien. Na horizontálnej osi sa zobrazuje početnosť obyvateľov a na vertikálnej osi vekové kategórie. Spravidla ľavá časť grafu zobrazuje hodnoty pre mužské obyvateľstvo a pravá strana pre ženskú časť obyvateľstva. Veková pyramída sa zostrojuje pre jednotlivé vekové ročníky alebo pre 5-ročné vekové kategórie. Priemerný vek obyvateľov okresu Malacky je nižší než priemer za Bratislavský kraj (o 1,67 roka) a celé Slovensko (o 0,06 roka). Vysoký vekový priemer obyvateľov okresu Malacky je spôsobený predovšetkým vysokou početnosťou obyvateľov v poproduktívnom veku okresu. Pohľad na rozloženie obyvateľstva okresu podľa vekových skupín ukazuje nasledujúci graf:

Graf č.2: Veková pyramída okresu Malacky

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podľa môjho názoru základom analýzy vekovej štruktúry je model vekovej pyramídy (graf č.2), ktorú som skúmal a prezentoval k 01.07.2008 – zachytáva teda iba statický okamih, je odstupňovaná v 5 ročných intervaloch s absolútnymi početnosťami vekových kategórií. Pre ekonomický rozvoj je demografická interpretácia čitateľná iba v hrubých rysoch. Pri určení

typu vekovej pyramídy podľa Mládek(1987) sa okres Malacky podľa môjho názoru sa s najväčšou mierou podobá na typ regresívny(In Bašovský, Mládek, 1987) „čo nízkou početnosťou v nízkych vekových kategóriách implikuje proces neustáleho znižovania počtu narodených, čo znamená, že populácia má nedostatočnú reprodukciu...“

Z hľadiska vekovej štruktúry možno očakávať, že počet obyvateľov v dôchodkovom veku bude pribúdať a počet obyvateľov v produktívnom veku ubúdať, čo je ale celoslovenský trend a je zachovaný aj v okrese Malacky. To znamená, že z hľadiska veku sa očakáva, že okres Malacky bude postupne starnúť, avšak bude mať stále priaznivejšiu vekovú štruktúru ako iné okresy vzhľadom na ekonomický tlak, ktorý sťahuje pracujúcu populáciu a nové výroby do tvoriaceho ekonomického uzla v rámci priemyselného parku, kde sa vytvárajú nové pracovné príležitosti. Tento fenomén spôsobuje fakt, že mladí ľudia prichádzajúci za prácou sa postupne usádzajú v okrese a v okolitých sídlach.

Aj keď je základňa pyramídy úzka, čo je typickým znakom regresívneho typu vekovej pyramídy, tendencia nižších vekových kategórií smeruje k skôr progresívnemu typu.

Zo základných charakteristík si môžeme všimnúť najvýraznejšie početnosti kategórii 30-34, a takmer vyrovnané hodnoty kategórií 20-24,35-39, čo je istý pozostatok neskorej socialistickej demografickej krivky, čo nám poukazuje na fakt, že obyvateľstvo okresu je prevažne mladé. Práve táto kategória je relevantná i v zmysle ekonomického rozvoja(zamestnanci nových zahraničných subjektov) ako i pre skúmanie problematiky chudoby a jej aspektov. Ďalšou výraznou vlnou je kategória 50-54,45-49, ktorú možno v kontexte nezamestnanosti vnímať ako najviac rizikovú, pretože vek ktorý dosahujú limituje ich pracovné pozície, o ktoré sa môžu uchádzať. Celkovo však možno poukázať na trend regresivity, čo je vlastne globálny problém v rozvinutých krajinách. V okrese Malacky je i pomer jednotlivých vekových kategórií mužov a žien v podstate veľmi podobný. Najväčšie rozdiely sú badateľné vo vysokých vekových kategóriách(od 60 rokov), menšie sú evidentné v najpočetnejších skupinách(20,24,29 rokov), predsa sa svojou miernou prevahou ženského pohlavia približuje k celoslovenskému štandardu miernej prevahy žien v populácii.

Z hľadiska veku predstavuje obyvateľstvo značné výkyvy. Dochádza k zvyšovaniu priemerného veku a následne aj zvyšovaniu indexu starnutia. Priemerný vek v okrese Malacky za rok 2008 bol 38,19 (SUSR). Prevaha obyvateľstva je najvýraznejšia v produktívnom veku, kde podiel predstavuje 63,4%. Výrazne nižšie je v posledných rokoch zastúpenie v predproduktívnom veku s 17,5% podielom. Poproduktívny vek mierne narastá, keď obyvateľstvo postupne starne, predstavuje však stále nízke hodnoty.

2.2.3 Vzdelanostná štruktúra

Za jeden z hlavných ukazovateľov society ako takej (teda v zmysle subjektu vplývajúceho na rozvoj okresu) možno považovať vzdelanosť, pričom ju môžeme chápať viacerými spôsobmi (Kling, 1997):

A, ako určitý vzdelávací systém so svojimi prvkami

B, ako hodnotenie dosiahnutej úrovne vzdelania v populácii.

C, ako hodnotenie úrovne podľa počtu žiakov a študentov, ktorí navštevujú jednotlivé zariadenia.

Vzdelanostná úroveň obyvateľov okresu Malacky sa dynamicky mení. Aj keď v niektorých ukazovateľoch mierne zaostáva za priemerom Bratislavského kraja, prevažná časť mládeže študuje, pokračuje vo vzdelávaní na stredných a vysokých školách. Trh práce a reprodukcia pracovných síl patria medzi základné ekonomické otázky rozvoja z hľadiska ekonomického využitia obyvateľstva okresu Malaciek. Štruktúra obyvateľov okresu Malacky podľa stupňa dosiahnutého vzdelania je definovaná takto:

Tabuľka č.4: Štruktúra obyvateľov okresu Malacky podľa stupňa dosiahnutého vzdelania

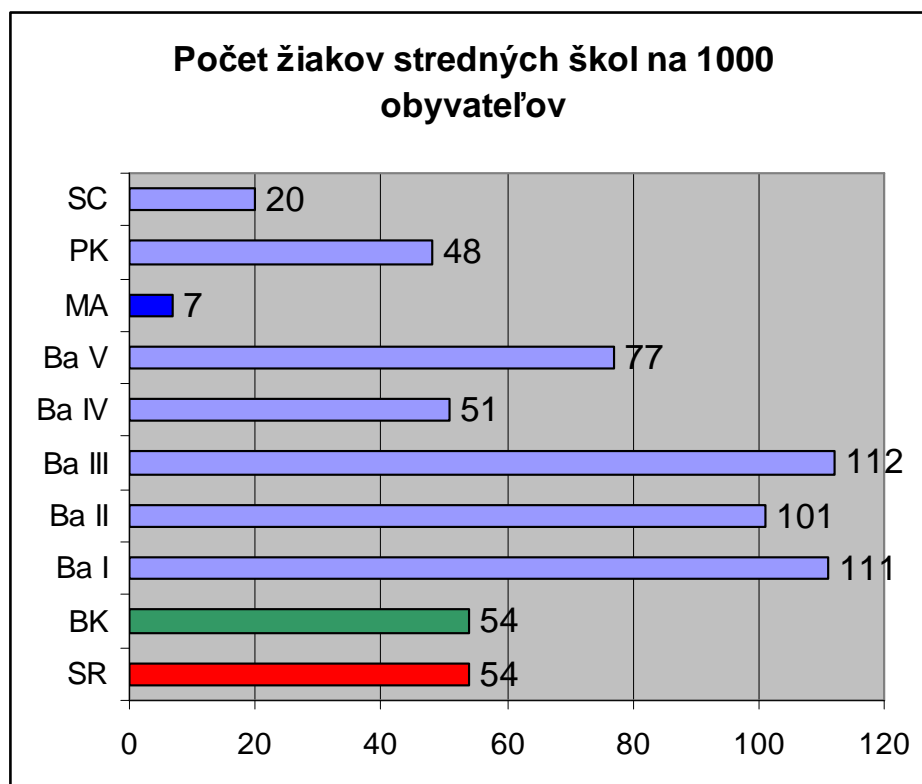
Obyvateľstvo podľa pohlavia a najvyššieho skončeného stupňa školského vzdelania	Muži	Ženy	Spolu
Základné	5 215	9 239	14 454
Učňovské (bez maturity)	6 963	4 025	10 988
Stredné odborné (bez maturity)	3 999	2 910	6 909
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	1 615	955	2 570
Úplné stredné odborné (s maturitou)	3 792	5 807	9 599
Úplné stredné všeobecné	779	1 500	2 279
Vyššie	175	113	288
Vysokoškolské bakalárske	76	62	138
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	1 743	1 472	3 215
Vysokoškolské doktorandské	119	64	183
Vysokoškolské spolu	1 938	1 598	3 536
Vysokoškolské podľa zamerania:			
- univerzitné	635	858	1 493
- technické	715	252	967
- ekonomické	218	326	544
- poľnohospodárske	206	78	284
- ostatné	164	84	248
Ostatní bez udania školského vzdelania	773	783	1 556
Ostatní bez školského vzdelania	37	52	89
Deti do 16 rokov	6 180	5 906	12 086
Úhrn	31 466	32 888	64 354

Zdroj: SODB, 2001

V okrese Malacky je 19 základných škôl, dve gymnázia a 9 špeciálnych škôl. V okrese sa nenachádza žiadna vysoká škola.

Na stredných školách v Bratislavskom kraji k 30.9.2006 študovalo celkom v prepočte na 1000 obyvateľov 54 žiakov. Výrazná absencia stredného školstva je v okrese Malacky, kde je len 7 žiakov na 1000 obyvateľov (graf č.4). Výrazne vyššiu hodnotu ako slovenský priemer má mesto Bratislava – 86 žiakov, ale najmä okresy Bratislava I, II a III, kde študuje vyše 100 žiakov na 1000 obyvateľov.

Graf č.3 – Počet žiakov stredných škôl na 1000 obyvateľov

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Vzhľadom na charakteristickú decentralizovanosť vysokých škôl najmä ich detašovaných pracovísk na území Slovenska, v Bratislavskom kraji je vysoké školstvo situované len do hlavného mesta SR Bratislavy. Nepokryté územie v ktorých chýba VŠ alebo detašované pracoviská VŠ je Záhorie. Bratislava je najväčším a najvýznamnejším centrom vysokého školstva v Slovenskej republike. Poskytuje takmer kompletne zastúpenie všetkých smerov štúdia (technické, univerzitné, ekonomické, umelecké). Existencia školských zariadení ovplyvňuje najmä vzdelanostnú úroveň obyvateľstva. Vzdelanostnú úroveň obyvateľstva Bratislavského kraja výrazne ovplyvňuje mesto Bratislava, kde podiel vysokoškolských

vzdelaných ľudí 3- až 4- násobne prekračuje priemer Slovenska ako aj zvyšných okresov kraja. Najnepriaznivejšiu vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva vykazuje okres Malacky. Vyššiu úroveň vzdelania v kraji má obyvateľstvo miest, zatiaľ čo na vidieku je relatívne vysoké zastúpenie obyvateľov s nižším vzdelaním.

Záverom podkapitoly vzdelanostná štruktúra by som teda chcel upozorniť na tieto zistenia. Obyvateľstvo okresu Malacky je relatívne mladé s vysokým podielom osôb s nižším vzdelaním, pričom je možné vysloviť tendenciu, že vysokou koncentráciou vysokých škôl v kontexte so spoločenskou prestížou, a tým i lepším uplatnením na trhu práce sa bude relatívne nízky(5,49%) podiel osôb s vysokoškolským vzdelaním ďalej zvyšovať.

2.3 Zamestnanecká štruktúra a mzdové podmienky v okrese Malacky

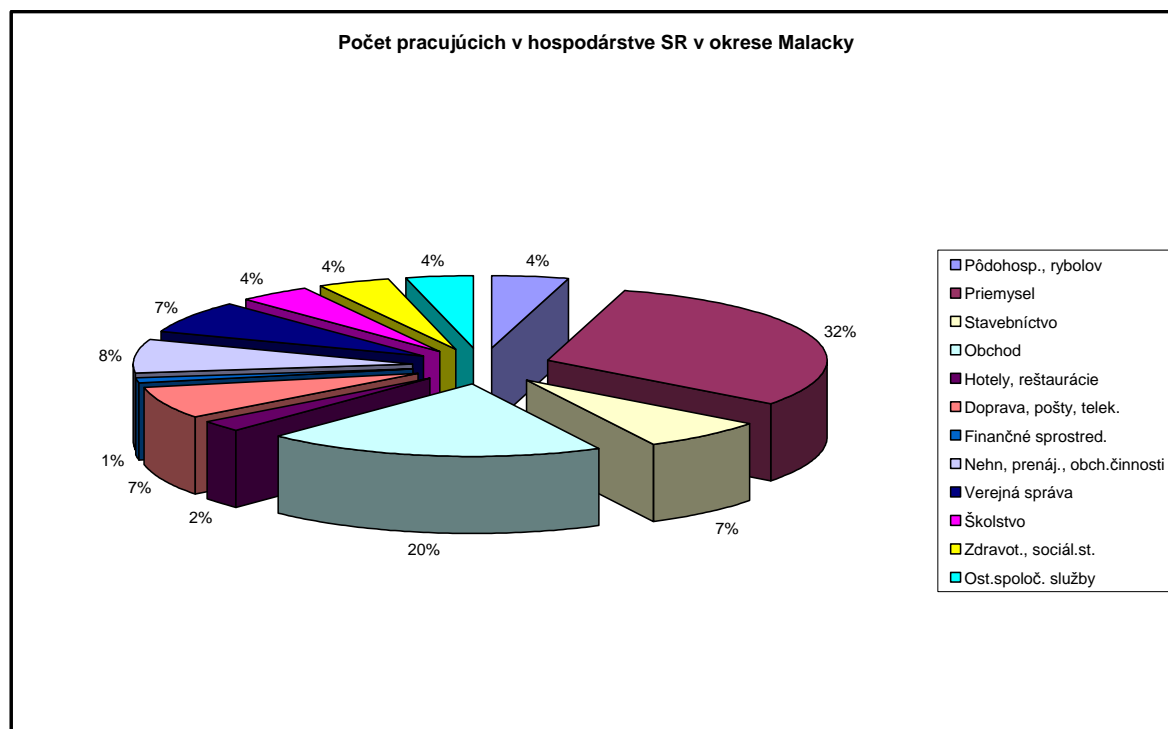
Obsah nasledovnej kapitoly je reprezentovaný v súlade so smernicami výskumu podľa OKEČ. Mojim cieľom názorne ukázať a potvrdiť fakt, že priemysel je najväčším zamestnávateľom v okrese.

Tabuľka č.5: Pracujúci v hospodárstve v okrese MA podľa ekon. činností

Pracujúci v hospodárstve v okrese Malacky podľa ekonomických činností k 31.12.								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Okres Malacky								
Spolu								
Spolu	20 671	19 049	22 292	22 320	23 454	24 081	27 076	28 692
Pôdohosp., rybolov	1 488	1 244	1 205	1 338	1 789	1 129	1 053	1 246
Priemysel	6 488	6 342	8 199	8 546	8 669	8 298	9 102	8 904
Stavebníctvo	1 604	1 483	1 941	1 789	1 645	1 508	2 599	2 023
Obchod	4 449	3 085	3 369	3 323	3 208	3 502	4 034	5 715
Hotely, reštaurácie	547	524	524	575	605	557	522	686
Doprava, pošty, telek.	1 266	1 196	1 278	1 276	1 609	1 747	1 750	2 035
Finančné sprostred.	76	89	165	174	182	294	304	324
Nehn, prenáj., obch.činnosti	1 193	1 418	1 452	1 364	1 436	1 405	2 160	2 210
Verejná správa	582	586	644	989	1 037	2 018	1 943	2 015
Školstvo	1 278	1 295	1 350	1 236	1 216	1 185	1 179	1 190
Zdravot., sociál.st.	1 061	1 047	1 161	795	1 054	1 259	1 204	1 244
Ost.spoloč. služby	639	740	1 004	915	1 004	1 179	1 226	1 100

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Graf č.4: Počet pracujúcich v hospodárstve SR v okrese Malacky

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Priemyselná výroba svojím vysokým podielom priaznivo ovplyvňuje zamestnaneckú štruktúru v okrese. Až 32% pracujúcich v okrese Malacky za rok 2008 je zamestnaných v priemysle.

Tabuľka č.6: Mzdy zamestnancov

Mzdy zamestnancov podľa územie, pohlavie, OKEČ odvetvia, typ ukazovateľa a rok				
Okres Malacky	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (EUR)			
	2005	2006	2007	2008
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo; Rybolov, chov rýb	529,54	601,94	698,17	743,08
Priemysel spolu (okrem stavebníctva)	781,12	826,66	952,49	954,81
Priemyselná výroba	766,31	818,56	950,85	952,9
Stavebníctvo	594,37	615,38	nezverejnené	nezverejnené
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	653,79	640,81	698,73	821,92
Hotely a reštaurácie	329,85	364,27	0,00	0,00
Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	641,21	666,8	749,94	816,18
Finančné sprostredkovanie	823,31	1 008,07	nezverejnené	nezverejnené
Nehnutelnosti, prenájom a obchodné činnosti	516,6	439,99	527,63	749,42
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	629,12	699,5	778,11	830,95
Školstvo	458,34	498,04	541,34	584,13
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	473,78	509,76	562,47	622,92
Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	463,42	546,07	652,32	678,57
Spolu	670,02	709,69	804,31	841,42

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Priemerná mesačná mzda v roku 2008 v okrese Malacky predstavovala 841,42 Eur (zdroj: SUSR). Pre porovnanie priemerná mesačná mzda v Bratislave ku koncu 2.polroka 2008 dosahovala 1024,92 eur. Oproti Slovenskej republike kde predstavuje priemerná mesačná mzda 734,97 je okres nadpriemer. Príjmy SR 352,22 a Ba kraj 465,57Eur. Výdavky SR pre domácnosť v roku 2008 boli 324,69 Eur na domácnosť. Výdavky okresu Malacky môžeme interpretovať z Bratislavského kraja, kde výdavky pre domácnosť za rok 2008 boli 416,82 Eur na domácnosť

Ekonomické aktívne obyvateľstvo okresu je 33491 obyvateľov čo je skoro polovičný podiel(49%)(Údaje sú z roku 2008). Obyvateľstvo okresu Malacky je charakterizované vyššou priemernou ekonomickou aktivitou oproti Slovensku(48,2), ale nižšou oproti Bratislavskému kraju, kde podiel za rok 2008 bol 53,85%. Vyššia ekonomická aktivita je spôsobená blízkosťou Bratislavy, ktorá poskytuje dostatok možností zamestnania pre miestne obyvateľstvo.

Ekonomická aktivita je oproti celoslovenskému priemeru vyššia o cca 1 %. Z celkového počtu produktívnych obyvateľov je 88,3 % ekonomicky činných.

Tabuľka č.7: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo okrese MA

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v okrese MA, pohlavie a rok								
Okres Malacky	Spolu							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Spolu	34 521	34 971	37 055	33 298	32 336	32 929	33 064	33 491
Muži	18 564	18 155	18 346	18 320	17 883	18 308	18 155	18 470
Ženy	15 957	16 816	18 709	14 978	14 453	14 621	14 909	15 021

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Tabuľka č.8: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa územia

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa územie, pohlavie a rok									
	Spolu			Muži			Ženy		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Slovenská republika	2 558 647	2 600 592	2 608 792	1 403 081	1 434 638	1 441 119	1 155 566	1 165 954	1 167 673
Bratislavský kraj	323 866	326 608	332 076	169 773	168 954	172 464	154 093	157 654	159 612
Okres Malacky	32 929	33 064	33 491	18 308	18 155	18 470	14 621	14 909	15 021

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

2.4 Bývanie

Okres Malacky vytvára optimálne a atraktívne podmienky na bývanie a život pre vlastných obyvateľov i pre záujemcov z Bratislavy a okolia. Dôraz sa kladie na dotvorenie existujúcich obytných zón a rozvoj nových lokalít pre individuálne rodinné bývanie. Mestá v okrese taktiež podporujú rozvoj výroby a podnikateľských aktivít, ktoré nezhoršujú kvalitu životného prostredia.

Okres Malacky je jedným z najvhodnejších a najatraktívnejších priestorov pre bývanie najmä vzhľadom na výbornú polohu v blízkosti Bratislavy a v blízkosti hraníc s Českom a Rakúskom, ale i vzhľadom na kvalitné prírodné podmienky a zdravé životné prostredie.

Tabuľka č.9: Výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov 2001

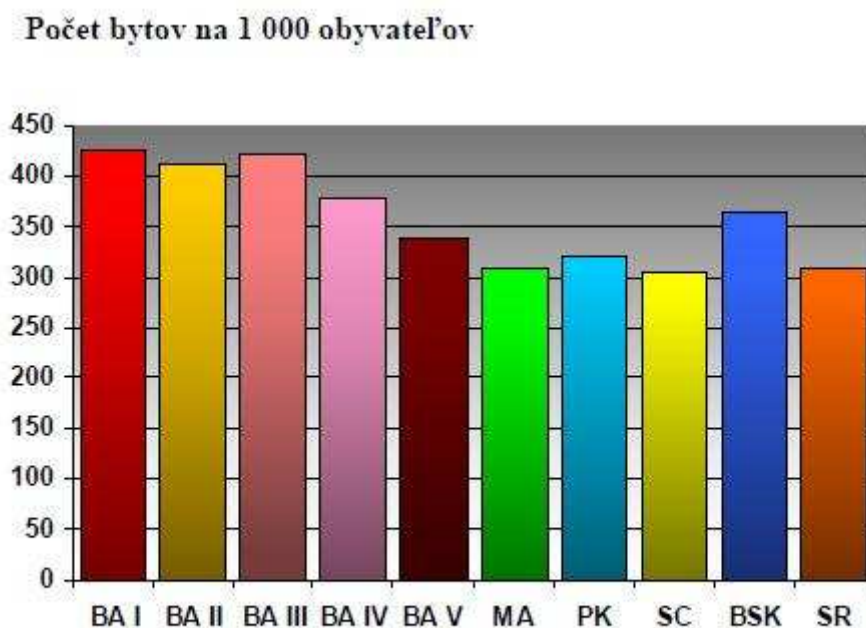
Počet	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Domový fond
Domov spolu	16 234	635	225	17 094
Trvale obývaných domov	13 095	635	116	13 846
v %	94,6	4,6	0,8	100
v tom vlastníctvo:				
štátu	47	22	27	96
bytového družstva	4	216	1	221
obce	34	30	10	74
fyzickej osoby	12 615	126	22	12 763
právnickej osoby	68	20	10	98
ostatných	327	221	46	594
Bytov spolu	16 636	6 538	299	23 473
v tom				
trvale obývané	13 368	6 294	197	19 859
v %	67,3	31,7	1	100
z toho družstevné	1	2 682	26	2 709
byty vo vlastníctve občana v byt.dome	0	2 499	0	2 499
Veľkosť bytu				
1 obyt. miestnosť	249	666	13	928
2 izby	1 510	1 764	49	3 323
3 izby	5 025	3 189	96	8 310
4 izby	3 298	583	21	3 902
5+ izieb	3 286	92	18	3 396
Bývajúcich osôb	43 482	19 347	723	63 552
Priemerný počet:				
- m2 obyt. plochy na 1 byt	68,7	45,4	57,3	61,2
- m2 celk. plochy na 1 byt	103,2	64,6	82	90,8
- m2 obyt. plochy na 1 osobu	21,1	14,8	15,6	19,1
- obyt. miestností na 1 byt	3,73	2,64	2,99	3,38

Zdroj: SODB 2001

Úroveň bývania z hľadiska plôch oproti roku 1990 vzrástla. Na 1 byt pripadá 61,2 m² obytnej plochy a 90,8 m² celkovej plochy.(podľa údajov sčítania ľudu v roku 2001). Obložnosť bytu predstavovala 3,2 osôb na 1 byt a 2,66 osôb na 1 cenзовú domácnosť. Na jedného obyvateľa pripadalo 19,1 m² obytnej plochy.

Ku dňu sčítania obyvateľov, domov a bytov (SODB 2001) bolo v Bratislavskom kraji evidovaných 242 452 bytov spolu (12,8 % zo SR), z toho 90,2 % bolo trvale obývaných. V rodinných domoch bolo 23,4 % z trvale obývaných bytov, čo je dvakrát menej ako v SR (49,2%). Rozdiel je príčinou rozsiahlej výstavby sídlisk v období 50.-90. rokov. Na tisíc obyvateľov v Bratislavskom kraji pripadalo 365 bytov (od 426 v okrese Bratislava I – po 304 v okrese Senec), čo je viac ako priemer SR (310 bytov na tisíc obyvateľov). V okrese Malacky pripadalo 309 bytov na tisíc obyvateľov. Prehľad počtu bytov na tisíc obyvateľov ukazuje nasledujúci graf:

Graf č.5: Počet bytov na 1000 obyvateľov

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podľa SODB 2001 obytná plocha bytu v okrese Malacky bola 61,2 m² (v BSK 51,1 m², v SR 56,1 m²), obytná plocha na 1 osobu 19,1 m²(v BSK 19,0 m², v SR 17,6 m²). Na jeden byt pripadalo 3,38 obytnej miestnosti (v BSK 2,95 obytnej miestnosti, v SR 3,21).

2.5 Socioekonomické podmienky okresu

Na celkový ekonomický rozvoj okresu vplýva množstvo faktorov. Jedným z najvýznamnejších sú ekonomické podmienky. V predchádzajúcej časti som si všimol demografické relevantné ukazovatele, ktoré úzko súvisia s celkovým ekonomickým rozvojom okresu i v kontexte s problematikou nezamestnanosti. V rámci trhových štruktúr je možné ich označiť ako „ponukovú“ stránku trhu práce. Na druhej strane stojí segment zamestnávateľov, podnikateľských subjektov ako dopytová stránka trhu práce. Analýzy obyvateľstva poukázali na dominantnú úlohu mesta Malacky a okolia na lokálnom trhu práce, čo vychádza z predpokladu, že „rozvoj mesta je priamo ovplyvňovaný situáciou na jeho trhu práce a situácia na tomto trhu práce je priamo limitovaná hospodárskou úrovňou svojho centra.“(Kling, 1998).

2.5.1 Ekonomický rozvoj okresu Malacky

V oblasti ekonomického rozvoja ide o budovanie plnohodnotnej miestnej ekonomiky, ktorá je založená na využívaní miestneho potenciálu a ponúka dostupné, uspokojivé pracovné podmienky bez znehodnocovania miestneho, národného a globálneho životného prostredia, o spoločenské oceňovanie dobrovoľnej práce v prospech komunity, o vytváranie podmienok, aby zariadenia a služby boli dostupné s nižším využitím automobilov a tým bol minimalizovaný negatívny vplyv dopravy na prostredie a v neposlednom rade aj o vytváranie podmienok na kultúrne vyžitie, oddych a rekreáciu dostupné pre všetkých obyvateľov.

Buček(1992) vníma pod pojmom rozvoj v najširšom slova zmysle rozšírenie ekonomického systému pri zmenených a progresívnych parametroch rastových faktorov, teda rozvoj, oproti rastu v sebe zahŕňa i inovácie spôsobujúce kvalitatívne zmeny ekonomického systému, ktorý má v sebe zakomponovaný mechanizmus nepretržite vytvárajúci zmeny.

Samozrejmosťou je fakt, že úspešnosť realizovaných cieľov v otázke regionálneho rozvoja je limitovaná viacerými faktormi. Medzi kľúčové subjekty možno zaradiť štátnu správu, samosprávu, rôzne rozvojové agentúry, podnikateľské subjekty a i.

Autori (Tvrdoň, Hamalová, Žárská) definujú ekonomický rozvoj ako „dlhodobý vzostup schopností poskytovať obyvateľstvu rôzne tovary a služby, pričom je samotná schopnosť založená na rozvoji technológií a na inštitucionálnych a systémových zmenách.“ Takže výsledkom samotného ekonomického rozvoja je trvalý rast ponuky tovarov a služieb.

V súčasnosti je okres Malacky dynamicky sa rozvíjajúcim priemyselno-poľnohospodárskym okresom, ktorý v zmenených podmienkach využíva svoju geografickú polohu na rozvoj priemyselnej výroby, ale i rozvoj cestovného ruchu a turizmu. Okres Malacky má jedinečnú polohu na križovatke najvýznamnejších európskych systémov – železnica, diaľnica, letisko v Bratislave, prístav v Bratislave. Okres Malacky môžeme zaradiť do rozvinutého regiónu.

Podľa odborníka (In Tvrdoň, 1995) pre otázky regionálnej politiky, môžeme regióny podľa určených ukazovateľov rozdeliť na nasledovné:

- 1, regióny rozvinuté- zohrávajú dominantnú úlohu v ekonomike krajiny
- 2, regióny deprimované- postupná strata tempa rozvojovej dynamiky v dôsledku poklesu produkcie profilujúceho odvetvia.
- 3, regióny zaostávajúce- významná časť, pretože svojou existenciou môžu ohroziť i susedné regióny.

Ak chceme hovoriť o ekonomickom rozvoji regiónu, musíme upozorniť na jeho ekonomiku. Charakteristika ekonomiky musí byť determinovaná jeho potenciálom, ktorý je predpokladom ďalšieho rozvoja (Hamalová, 1997) a rozoznáva 3 základné potenciály mesta-regiónu a to prírodný, demografický a ekonomický potenciál.

Možno konštatovať, že ekonomické podmienky sú, okrem obyvateľstva, jedným z najvýznamnejších faktorov na celkový ekonomický rozvoj okresu. Dominantnú úlohu v okrese Malacky zohrávajú priemyselné parky, Holcim Slovensko, Swedwood Slovakia a Volkswagen Bratislava, ktorý sa nachádza v západnej časti Bratislavy a je prepojený s okresom Malacky diaľnicou a cestami. Vysoký počet zamestnancov VW pochádza z okresu Malacky. Zvyšovanie výroby vo VW a príchod nových automobiliek na Slovensko podnietili vybudovanie priemyselných parkov. Priemyselné parky v okrese sa na zmene nezamestnaneckej štruktúry podieľali v poslednom období v najväčšej miere. Je evidentné, že ekonomický rast dominantných firiem v spojení s dcérskymi spoločnosťami v priebehu pár rokov v pozitívnom zmysle ovplyvnil celkový stav nezamestnanosti. Samospráva sa už niekoľko rokov orientuje na vytváranie vhodného prostredia pre firmy z automobilového odvetvia, ktorých veľká časť vyrába komponenty pre neďaleký VW. Spolu s rozvojom výroby je medzi zamestnávateľmi záujem o ľudí do oblasti služieb. Prácu si v okrese môžu nájsť napríklad vodiči kamiónov či čašníci, servírky a kaderničky. Ľudí zamestnáva aj drevospracujúca spoločnosť Swedwood, patriaca pod švédsky nábytkársky koncern Ikea.

Z hľadiska sektorovej štruktúry ekonomiky v okrese Malacky prevažujú subjekty pôsobiace v oblasti služieb so 69 %, v oblasti výroby a stavebníctva pôsobí 30 % a v oblasti

pôdohospodárstva 0,6 % podnikateľských subjektov. K 30. 12. 2009 pôsobilo na území okresu Malacky celkom 1532 podnikov (tabuľka č.11). Okres disponuje relatívne väčším podielom poľnohospodárskej a lesnej pôdy na svojom území. V okrese pôsobí čoraz väčší počet organizácií pôsobiacich v sektore služieb. Počet priemyselných závodov v okrese Malacky ku dňu 31.12.2008 bolo 38.

Tabuľka č.10: Počet priemyselných závodov

	Počet priemyselných závodov		
	2006	2007	2008
Slovenská republika	2 309	2 393	2 534
Bratislavský kraj	279	282	299
Okres Malacky	37	36	38

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Tabuľka č.11: Podniky spolu

	Podniky spolu			
	2006	2007	2008	2009
Okres Malacky	998	1 124	1 416	1 532

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Nižšie zastúpenie obyvateľstva s vysokoškolským a vyššie zastúpenie obyvateľov so stredným odborným a učňovským vzdelaním oproti priemeru kraja sa prejavuje na počte subjektov pôsobiacich v sektore služieb, najmä sofistikovaných (služieb s vysokou pridanou hodnotou), kde je percentuálny rozdiel okresu Malacky oproti BSK až 13 %. (Zdroj: Bulletin 3/2004, Štatistický úrad Slovenskej republiky - Krajská správa v Bratislave)

Okres Malacky sa nachádza v Bratislavskom kraji, ktorý má najnižšiu nezamestnanosť na Slovensku. Výhodou je prepojenie ciest a diaľnic s okolím.

V okrese Malacky ukazovateľ nezamestnanosti predstavoval 4,71%. Pre porovnanie miera nezamestnanosti v rámci piatich bratislavských okresov ku dňu 30.9.2008 predstavovala 1,9% - čo je najnižší ukazovateľ v rámci celej SR.

Priemerná mesačná mzda v okrese Malacky predstavovala v roku 2008 841,42 Eur, v okrese (zdroj: SUSR). Pre porovnanie priemerná mesačná mzda v Bratislave ku koncu 2.polroka 2008 dosahovala 1024,92 eur.

2.5.2 Trh práce

Trh práce predstavuje na jednej strane ponuku pracovných miest, teda trh pracovných príležitostí, a na druhej strane ponuku pracovných síl. Jedno aj druhé má svoje parametre a charakteristiky. V ideálnom prípade jedno do druhého zapadne alebo nastane súlad medzi ponukou pracovných miest a ponukou pracovných síl. To je však len číra teória, v reálnom živote takáto ideálna súhra nejestvuje. Oveľa pravdepodobnejšia je situácia, keď na jednej strane je istý počet pomerne jasne definovaných pracovných príležitostí, pracovných miest, ktoré treba obsadiť, a na druhej strane je istý počet pracovníkov, ktorí hľadajú prácu, zamestnanie, uplatnenie. Každé jedno pracovné miesto, zamestnanie možno popísať – charakter a rozsah pracovných činností, pracovné podmienky, pracovné prostredie, kvalifikačné požiadavky (vzdelanie, prax, kompetencie), požadované schopnosti a zručnosti, fyzické a psychické predpoklady, riziká a obmedzenia výkonu atď. Aj každého pracovníka, uchádzača o pracovné miesto možno charakterizovať súborom znakov – kvalifikácia, schopnosti a zručnosti, fyzické a psychické predpoklady, osobnostné vlastnosti a pod. Ako vidieť, celý proces hľadania zamestnania sa zakladá na vcelku jednoduchom princípe ponuky a dopytu. Ide teda o subjekt, ktorého princípy vznikali po dlhé stáročia vývoja a môžeme ho definovať ako výmenu tovarov a služieb a rôznych iných komodít.

Napr. v Dictionary of Human geography(1987) je trh definovaný podobne. Za základ trhu v pracovnej oblasti je považovaná ponuka i dopyt. Za vznik trhu možno považovať hospodársky nadbytok(prebytok) istých typov tovarov(služieb) ako i snahu o hľadanie vhodnej výmeny za iné tovary. Z čoho vlastne vyplýva, že nie všetky tovary majú rovnakú cenu, ktorá môže byť limitovaná ako hodnotou ľudskej práce potrebnej na jej výrobu tak i požiadavkou, v resp. dopytom po nej samotnej. Na tomto princípe je postavený celý mechanizmus trhu, teda dohoda medzi predávajúcim a kupujúcim na cene a množstve komodity, pričom nemusí byť vždy cena vyjadrená peňažnou formou.

Musíme si uvedomiť, že trh práce sa týka všetkých ľudí a zahrňuje i podmienky, ktoré determinujú zamestnanosť vstupných pracovných síl. Dopyt je limitovaný zamestnávateľmi, ich správaním, predstavami o svojich zamestnancoch, ich prínosmi a naopak ponuka je záležitosťou jednotlivca- vlastné rozhodovanie o výške príjmu uspokojujúce základné životné potreby(Samuelsson, Nordhaus, 1992).Podľa autorov sú dominantné nasledovné modely fungovania trhov práce, ako:

- klasický model, kde dopyt funguje na základe hraničných prínosov a nákladov na najímanie pracovníkov a procesu správania sa zamestnávateľov.

- neoliberálny model, kde sa jedná o ponuku pracovníkov, každý element trhu- teda občan rozhoduje sám o dĺžke trvania pracovnej doby ako i o zamestnaní samotnom.

- kombinovaný model, princíp slobodného rozhodovania v otázke ponuky pracovných síl podľa spotreby, atď.

Keďže do popredia pri pracovnom trhu vystupuje jeho dominantná časť, a to jeho sociálny aspekt, môžeme povedať, že práve miestne podmienky obmädzujú jednotlivé pracovné trhy, a podľa mňa nemožno hierarchicky paušalizovať princípy modelového mechanizmu fungovania trhu ako takého, tým chcem povedať, že existujú veľké rozdiely medzi modelom trhu práce na globálnej(štátnej) úrovni a lokálnou úrovňou, predovšetkým spôsobené rozličnosťou sociálnej diverzifikácie, demografickými charakteristikami, ekonomickej bázy, a i. Princíp zostáva v podstate fungovania rovnaký, diferencuje sa iba istými komponentmi v mechanizme vyplývajúcimi z celkových podmienok v tomto priestore.

Samotný princíp pracovného trhu sa navonok javí ako istá stavová „rovnica“. Ak svojou podstatou vytvára priaznivú spoločenskú situáciu(celospooločenský rozvoj), možno ho označiť ako rovnováhu medzi samotnou ponukou a dopytom, v opačnom prípade, teda v nerovnovážnom stave vedie k nevýhodnému stavu a to k nezamestnanosti. Táto dlhšie trvajúca nerovnováha medzi dopytom a ponukou môže v spoločnosti často viesť k rôznym konfliktom ako môže výrazne spomaľovať jej vlastné napredovanie. Fenomén nezamestnanosti nie je nebezpečný, opak sa stáva pravdou predovšetkým v týchto súvislostiach(Samuelsson, Nordhaus (1992)):

A, miera nezamestnanosti nad úroveň 25% B, dlhotrvajúci charakter, C , koncentrovaná podoba v regióne. Ďalej ako autori uvádzajú :

„Podľa Okunovho zákona je v období vysokej nezamestnanosti skutočný hrubý domáci produkt pod svojou potenciálnou úrovňou. Vysoká nezamestnanosť je teda symptómom mrhania...“

Možno však konštatovať, že tento problém sa prejavuje v takmer vo všetkých rozvinutých a dobre fungujúcich ekonomikách sveta a možno ju chápať v súvislostiach mechanizmu kolektívneho vyjednávania, ktorý svojou funkčnosťou vedie k zníženiu mobility pracovného trhu(predovšetkým princípom sociálnych dávok). Proces veľkorysosti sa v tejto oblasti prejavuje následne znížením motivačnej funkcie pracovných príjmov a zaťažením štátneho rozpočtu. Trh práce ako taký by teoreticky mal fungovať bez zásahov štátu, mal by fungovať iba na základe dopytu a ponuky. Z dôvodu vzájomnej previazanosti do tejto oblasti štát veľmi často zasahuje a to rôznymi opatreniami vyjadrenými termínom politika nezamestnanosti.

Najčastejšie sú to tieto formy:

A, poradenstvo

B, vytváranie podmienok pre mobilitu

C, sprostredkovanie zamestnania

D, vytváranie nových pracovných príležitostí

E, prispôsobenie profesijnej štruktúry požiadavkám trhu.

V praktickej oblasti by tieto problémy mali byť riešené i v súčinnosti so samotnými zamestnávateľmi. Ako uvádza Kling(1999): „Aktivácia zamestnávateľov by mala byť úplne dobrovoľná, sami by mali cítiť potrebu starať sa o trh práce, o ľudí, ktorí im môžu priniesť prospech nie iba priamym spôsobom(ako pracovníci, ale i nepriamo- pri rovnováhe na trhu práce možno sledovať priaznivú sociálnu i spoločenskú klímu, v ktorej sa dobre darí i samotným zamestnávateľom.“

Trh práce v okrese Malacky je charakterizovaný prevahou zastúpenia pracovných príležitostí v primárnom a sekundárnom sektore oproti krajskému priemeru. V regionálnej štatistike v okrese Malacky prejavuje vyššie zastúpenie poľnohospodárskej pôdy, ktorá na seba viaže zamestnanosť ekonomicky aktívneho obyvateľstva. V okrese Malacky bolo v roku 2008 zamestnaných celkom 28692 zamestnancov čo predstavovalo 1,28% podielu zo SR. Priemerná mzda dosiahla 841,42 Eur.

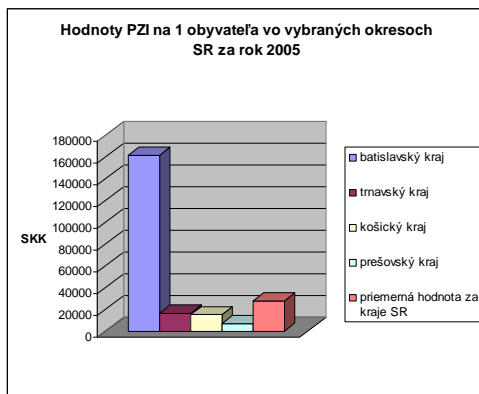
2.5.3 Lídri na trhu práce

Pri celkovej transformácii spoločnosti prebieha mnoho negatívnych javov, ktoré neobišli ani SR. Vznik, v resp. vstup súkromného vlastníctva do dominantných hospodárskych odvetví prináša takmer vždy i isté riziká týkajúce sa lojality nových vlastníkov ako i legislatívnych možností, ktoré určuje samotný štát. Legislatívne podmienky ako i celkový trend šíriaci sa po Európe mal za následok obrovský rast nezamestnanosti, zatváranie dominantných podnikov v rámci regiónu, z neho vyplývajúce vytváranie uzatvorených oblastí (marginalizovaných regiónov), silnú sociálnu krízu a i. V podstate v danej situácii sa integrácie do nadnárodných zoskupení stali výhodnou možnosťou ako tomuto negatívnemu trendu zabrániť. Jednou z možností bolo i vytváranie atraktívneho prostredia pre priame zahraničné investície, ktoré sa považujú popri pôžičkách a dotáciách za jeden z hlavných prostriedkov medzinárodného obchodu a investovania a krajiny od nich očakávajú príliv a kumuláciu kapitálu, čo by sa v konečnom dôsledku malo prejavovať i na tendencii ekonomického rastu, zvyšovania národných výrobných kapacít, rastu, v resp. poklese nezamestnanosti a teda i napomáhaniu

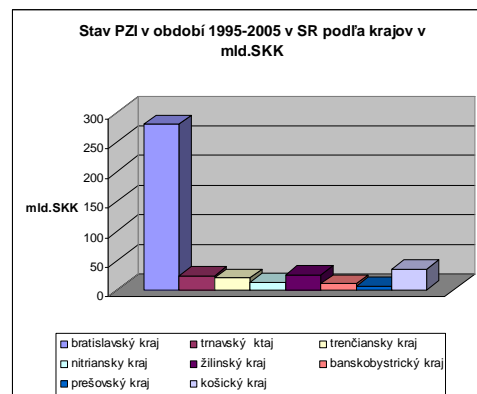
i miestneho ekonomického rozvoja. „Pochopiteľne priame zahraničné investície boli a stále sú považované aj za jeden z kľúčových faktorov ekonomickej transformácie post - komunistických štátov strednej a východnej Európy. Je dobre pozorovateľné, že priame zahraničné investície sa v tomto regióne stali po roku 1989 nositeľmi modernizácie a reštrukturalizácie ekonomiky, jej technologického pozdvižnutia, zlepšenia manažmentu jednotlivých podnikateľských subjektov, posilnenia exportnej orientácie a všeobecne lepšieho zapojenia jednotlivých post - komunistických krajín do svetového obchodu. Na Slovensku sa po roku 1993 okrem uvedených primárnych efektov očakávalo, že priame zahraničné investície budú pozitívne pôsobiť aj v oblasti zachovania a tvorby pracovných príležitostí a stimulovaní regionálneho rozvoja. Pôsobenie priamych zahraničných investícií bolo v skutočnosti na Slovensku dlhé obdobie nedostatočné, t.j. prichádzal k nám malý objem priamych zahraničných investícií a preto prirodzene boli ich pozitívne efekty obmedzené.“(Korec, 2005).

Ako uvádzajú mnohí autori, napr. Buček (2003) a iní, dominantným faktorom pre množstvo priamych zahraničných investícií je nepopierateľne práve politické prostredie, z tohto dôvodu sa ich množstvo úmerne zvýšilo v štruktúrach SR až po roku 1998. I tu sa stretávame s veľkou nerovnomernosťou, v resp. s nerovnomerným rozmiestnením investícií, kde vzhľadom na isté osobitosti územia SR (priestorové rozloženie prvkov veľkej dopravnej infraštruktúry - letiská, diaľnice, pomerne nízky počet obyvateľov a iné) v 10 rokoch transformácie bolo delegovaných pre Bratislavský kraj až takmer 70% PZI a napríklad prešovskému kraju iba cca 2,4%. Pri aplikácii hodnotenia na regióny NUTS II (Bratislava a Západné Slovensko – Trnavský, Trenčiansky a Nitriansky kraj) až 83,6 % celkového objemu PZI, do regiónu NUTS II Východné Slovensko 10,7 % a do regiónu NUTS II Stredné Slovensko len 5,8 %. Samozrejme hodnota za Žilinský kraj je v súčasnosti pozitívnejšia vďaka investíciám automobilky KIA v Žiline.

Graf č. 6 : Hodnoty PZI na 1 obyv. vo vybr. okresoch 2005 Graf č.7 : Stav PZI podľa krajov v SR

Zdroj: NB SR,2005

Zdroj: NB SR,2005

Z grafov 6 a 7 môžeme vidieť absolútnu dominanciu bratislavského kraja a tiež výrazné zaostávanie prešovského kraja, takže opäť môžeme potvrdiť myšlienku, že smerovanie priamych zahraničných investícií je v rámci Slovenskej republiky extrémne nerovnomerné a vyplýva z množstva relevantných faktorov ako dopravná dostupnosť, makropolitická atraktivita, demografické ukazovatele v zmysle sociálnych skupín, a iné, a tento jav sa vyskytuje v transformácii takmer všetkých postkomunistických krajín (Korec, 2005). Za zaujímavé možno považovať, že v rámci vedeckých kruhov sa k otázke priamych zahraničných investícií nevyjadrujú všetci celkom zhodne, dokonca často krátko protichodne. Pavlínek (2006) In Korec, 2006) uvádza, že žiadne dôkazy o tom, že priame zahraničné investície podporujúci regionálny rozvoj neexistujú a kto dokáže, že existujú, sa stane slávnym“. Autor sa však o priamych zahraničných investícií i napriek tomuto o PZI v kontexte s regionálnym rozvojom vyjadruje nasledovne (In Korec, 2006):

- a) PZI pomáhajú zvyšovať konkurenciu medzi regiónmi
- b) PZI prinášajú nové formy organizácie výroby do ekonomiky regiónov
- c) PZI prinášajú ozdravenie a zlepšenie regionálnej ekonomiky
- d) PZI zvyšujú produktivitu výroby v regióne a nakoniec
- e) akékoľvek zovšeobecňovanie smerovania PZI je nebezpečné

V rámci Bratislavského regiónu sa teda priame zahraničné investície aplikovali prostredníctvom firmy VW Slovakia a.s. (podnik je na hranici Bratislavy v jej západnej časti a okresu Malacky).

Okresu na Záhorí, kde nezamestnanosť nedosahuje ani šesť percent, pomáha Bratislavský závod automobilky Volkswagen. Samospráva sa už niekoľko rokov orientuje na vytváranie vhodného prostredia pre firmy z automobilového odvetvia, ktorých veľká časť vyrába komponenty pre neďaleký VW. Dominantnú úlohu v okrese Malacky zohrávajú aj priemyselné parky, Holcim Slovensko, Swedwood Slovakia a iné podnikateľské subjekty. V okrese je veľký vplyv priemyslu. Jedná sa hlavne o automobilový priemysel, ktorý je v rámci Bratislavského kraja a aj v rámci Slovenskej republiky v okrese najviac rozvinutý. Svoje sklady a prevádzky majú v logistickom parku v Lozorne firmy, ktoré zásobujú automobilový priemysel po celom Slovensku. Firmy ako Schnellecke, Faurecia, SAS Automotive, Johnsons Controls vyrábajú komponenty pre VW Slovakia a.s. a dodávajú formu Just in time do bratislavskej automobilky. Všetky tieto dodávateľské firmy sídlia v okrese Malacky v priemyselnom a logistickom parku.

3. Nezamestnanosť

3.1 Definície pojmu nezamestnanosť.

Pojem nezamestnanosť, ktorého historické súvislosti možno hľadať ešte v bývalom štátnom zriadení, sa však štatisticky z ideologických dôvodov nesledoval. Je to faktor, ktorý ovplyvňuje celkovú úroveň regiónu ako takého. Vysoká nezamestnanosť môže viesť k celkovej deštrukcii (rýchlosť deštrukcie môže byť limitovaná výškou, rozsahom a koncentráciou nezamestnanosti). Nezamestnanosť znamená existenciu určitej skupiny práceneschopného obyvateľstva, ktoré zamestnanie nemá (Hanulík, 1992).

Myslím si, že nezamestnanosť je istým prejavom faktickej nerovnováhy na trhu práce. Poznanie jej príčin ako i poznanie zdrojov jej vzniku je dôležité pre konštrukciu hospodárskej politiky, jej časti - politiky zamestnanosti. Verejný pohľad na tento problém nadobúda väčšinou negatívny obraz, veľa odborníkov tvrdí, že žiadna ekonomika nemôže fungovať dobre bez nezamestnanosti, potenciálna nezamestnanosť stimuluje k lepším pracovným výkonom, čiže pôsobí ako negatívny stimul, od ktorého sa očakávajú pozitívne výsledky“ (Juríčková, In Ekonomický časopis, 2006). I v tejto oblasti však nie je vhodné príliš paušalizovať, pretože ako v ďalšom texte píše, existujú krajiny s prevažujúcim segmentom nezamestnaných a pracovná morálka je tam katastrofálna. Rozsah problematiky a súvislosti s ostatnými segmentami hospodárstva v súčasnosti nezamestnanosť zaraďujú na popredné miesta záujmu mnohých vedných odborníkov. Za zaujímavé možno v tejto oblasti považovať exaktné určenie dôvodu nezamestnanosti v zmysle, či jej hodnotu ovplyvňuje istá negatívna situácia (recesia) hospodárstva, alebo je spôsobená vlastným pričinením jej „nositeľov“ (z dôvodu straty motivácie, chuti pracovať). Následne sa ďalej z danej situácie odvíja diferentný prístup k riešeniu tohto problému. (otázka dobrovoľnosti, v resp. nedobrovoľnosti). Hlavným cieľom nezamestnaných i však naďalej ostáva „ nájsť si nie akúkoľvek prácu, ale prácu zodpovedajúcu kvalifikácii a primerane ohodnotenú (prostriedky získané za prácu boli adekvátne k výške prostriedkov slúžiacich k uspokojeniu základných životných potrieb človeka“ (Gerbery, 2005).

Podľa (Korec, 2005), môžeme vo všeobecnosti rozlíšiť tieto typy nezamestnanosti:

A, frikčná nezamestnanosť (tiež nazývaná nezamestnanosť dobrovoľná) je spôsobená neustálym pohybom na trhu a z trhu práce. Ide o krátkodobú formu nezamestnanosti (maximálne 3 mesiace) spojenú napr. s hľadaním lukratívnejšieho zamestnania.

B, štruktúrna nezamestnanosť je dôsledok dlhodobého nesúladu medzi dopytom a ponukou určitého druhu práce napr. vďaka technologickému či spoločenskému pokroku. Tento druh nezamestnanosti sa týka často veľkého množstva osôb s rôznym vzdelaním vo vybraných regiónoch. Tento typ nezamestnanosti sa rieši aktívnou politikou nezamestnanosti (rekvalifikačné kurzy, univerzity tretieho veku a pod.). Je dôležité poznamenať, že sa jedná o najproblematickejšiu zložku nedobrovoľnej nezamestnanosti.

C, cyklickú nezamestnanosť Rievajová a kol. (2003) a iný, ju chápú ako druh nezamestnanosti, ktorý je krátkodobým nesúladom medzi dopytom a ponukou po určitom výrobku (výrobkov), ktorá sa prejavuje v kolísaní dopytu po výrobných faktoroch, teda aj práce. Táto nezamestnanosť má krátkodobý až strednodobý charakter a aplikáciou správnej hospodárskej politiky sa dá do značnej miery minimalizovať.

D, na sezónnu nezamestnanosť poukazujú na ňu vo svojich prácach Rievajová a kol. (2003) aj Rievajová, Stanek(1997). Podľa nich je táto nezamestnanosť charakteristická výkyvmi v ekonomickej aktivite spôsobenej prírodnými vplyvmi (napr. striedanie ročných období) alebo inštitucionálnymi faktormi (napr. prázdniny, dovolenky). Zasiahnuté sú ňou najmä tri odvetvia hospodárstva - poľnohospodárstvo, stavebníctvo a cestovný ruch. Jedná sa o typ nezamestnanosti, ktorý má veľmi krátkodobý charakter, spočívajúci vo fluktuácii nezamestnanosti v horizonte niekoľkých mesiacov.

E, skrytá nezamestnanosť podľa Mareša (2002) In Rievajová(2003)predstavuje formu nezamestnanosti, kedy osoba nepracuje a ani si prácu nehľadá (mladiství, ženy v domácnosti, osoby vylúčené z evidencie napr. vďaka rekvalifikačným kurzom, osoby vykonávajúce verejnoprospešné práce, osoby odchádzajúce do predčasného dôchodku).

F, neúplná nezamestnanosť je podľa Rievajová a kol. (2003) veľmi problematický druh nezamestnanosti, pri ktorej dochádza k nahromadeniu, skompletizovaniu plného pracovného úväzku niekoľkými čiastkovými úväzkami.

Ďalším okruhom problémov je riešenie nezamestnanosti. Jedná sa o riešenie, podľa môjho názoru, ktoré si bude vyžadovať skúmanie príčin na viacerých úrovniach. Na hierarchicky najnižšom(najvyššom?) stupni stojí základný element trhu práce(problematiky nezamestnanosti)- teda jedinec sám, ktorý si sám determinuje, ako dlho bude v podstate

nezamestnaný, pričom úloha vytvárania pracovných miest ako i legislatívne zabezpečovanie zo strany štátu zohráva mimoriadne dôležitú úlohu, čo môže byť kontraproduktívne pre samotnú societu, pretože mnoho ľudí sa v problematike riešenia vlastnej nezamestnanosti viac spolieha na štátne inštitúcie(ÚP SVR). Z tohto dôvodu je mimoriadne nutné poznať i aplikovať správnu, optimálnu mieru štátnych intervencií(stimulov). Postup zo strany štátu prostredníctvom vlastných inštitúcií je determinovaný zákonmi(o sociálnom zabezpečení, atď). Úrady práce síce rýchlo registrujú uchádzačov o zamestnanie, sledujú ich systematicky, vyvíjajú úsilie v informačnej oblasti poradenskou, sprostredkovateľskou a inou činnosťou. Pri hľadaní zamestnania sa do týchto procesov často zapájajú i tretie osoby(súkromné poradenské, sprostredkovateľské agentúry), ktorých služby bývajú vo väčšine prípadov bezplatné a môžu konkrétneho uchádzača dosadiť priamo na miesto pre neho určené, ale tu však vstupuje do procesu problém nedostatku možností bývania, ktoré negatívne ovplyvňujú pohyb nezamestnaného na trhu práce. Úloha štátu v procese riešenia je navyše komplikovaná tým, že štát samotný síce musí zasahovať do týchto procesov, ale iba vo vhodnej miere, ktorá nepôsobí degeneratívne na trhové mechanizmy, ktoré by tiež mali fungovať aj pri hľadaní práce. Predovšetkým v otázke výšky podpory v nezamestnanosti v porovnaní so mzdou v kontexte správania sa konkrétneho jedinca, možno aj na úkor verejnej popularity(sociálne otázky- atraktívna téma kandidátov v rôznych politických stranách) a perspektívnejšieho uvažovania o ekonomických dôsledkoch pre hospodárstvo.

3.2 Vývoj nezamestnanosti na Slovensku

Pred novembrom '89 bola v Ústave zakotvená povinnosť pracovať. Socialistické štáty sa pýšili stopercentnou zamestnanosťou. Po zmene pomerov i Ústavy sa práca stala právom. Jedno i druhé ovplyvnili situáciu na trhu práce. Na Slovensku prvýkrát sme zaznamenali nezamestnanosť vo februári 90-teho roku a to v počte 1749 nezamestnaných. Ku koncu decembra 1991 už bolo evidovaných 302 tisíc nezamestnaných. Jeden rok teda stačil, aby nezamestnanosť stúpala o tristo tisíc. Pod prudký nárast sa podpísalo rušenie podnikov - prevažne zbrojárskeho priemyslu, ďalej odbúravanie prezamestnanosti. Podniky postupne prestávali takzvané sociálne zamestnávať. Navyše vstúpili na trh práce aj silné populačné ročníky. Niekoľko rokov nezamestnanosť mierne, ale naozaj len veľmi mierne stúpala, alebo klesala. Obrat nechceným smerom nastal v deväťdesiatom siedmom. Vznikom zákona o zamestnanosti, ktorý začal platiť od 1. januára 1997, značne sa uvoľnili podmienky poskytovania podpory v nezamestnanosti. Znižovala sa zamestnanosť, zvyšovali sa počty nezamestnaných a rástla aj podpora, ale oveľa výraznejšie - z úrovne okolo 85 -90 tisíc až na 144 tisíc poberateľov podpory. Tak sa stalo, že kým predtým sa financie Národného úradu práce delili medzi pasívnu politiku a aktívnu politiku s tým, že aktívna slúžila na podporu nových pracovných miest, rekvalifikácie či iné programy, v 99-tom roku už neostávalo takmer na nič, len na podpory v nezamestnanosti. Ak napríklad v roku 1997 bola priemerná podpora 1900 korún, o pol roka neskôr už 3200 korún. Minimálna mzda rástla tempom niekoľkokrát nižším. Preto bolo pre mnohých výhodnejšie zostať doma na podpore, ako pracovať za minimálnu mzdu. Polmiliónovú hranicu nezamestnaných prekročilo Slovensko v júli 1999, čím sa pevne usadilo na vrchol rebríčka krajín OECD v počte ľudí bez práce. Novela zákona o zamestnanosti, ale aj zavedenie verejnoprospešných prác v nasledujúcom roku priniesli svoje ovocie. Takzvané vepépečka však len na krátky čas. Určené boli pre dlhodobu nezamestnaných a iba na pol roka. Nezamestnaní obrazne povedané vyzametalí slovenské ulice, vyčistili nelegálne skládky odpadov, ale práce s pridanou hodnotou by sa dali zrátať na prstoch dvoch rúk. Väčšina týchto nezamestnaných sa vrátila opäť do evidencie úradov práce a nezamestnanosť v januári 2001 dosiahla neuveriteľných 561 tisíc."

Do konca roka 2002 neklesla pod pol milióna. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny pripravilo ďalšiu novelu zákona o zamestnanosti, účinnú od 1. januára 2002. Jednou z najväznejších zmien v nej bolo povinnosť hlásiť sa na úradoch práce raz za dva týždne. To

mnohých odradilo a požiadali o vyradenie z evidencie. Zoznamy nezamestnaných sa takzvané vyčistili. Prvé výsledky sa objavili už vo februári, keď takmer po troch rokoch prvýkrát klesla nezamestnanosť pod pol milióna. V marci dosiahla necelých 480 tisíc. Stále to bolo veľa, ale predsa len o viac ako 80 tisíc menej ako v januári 1999. Po roku 2002 mala nezamestnanosť klesajúcu tendenciu a až v roku 2008, začiatkom hospodárskej krízy mierne stúpila.

Tabuľka č. 12: Miera evidovanej nezamestnanosti

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Slovenská republika	18,63	17,45	15,56	13,07	11,36	9,4	7,99	8,39

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

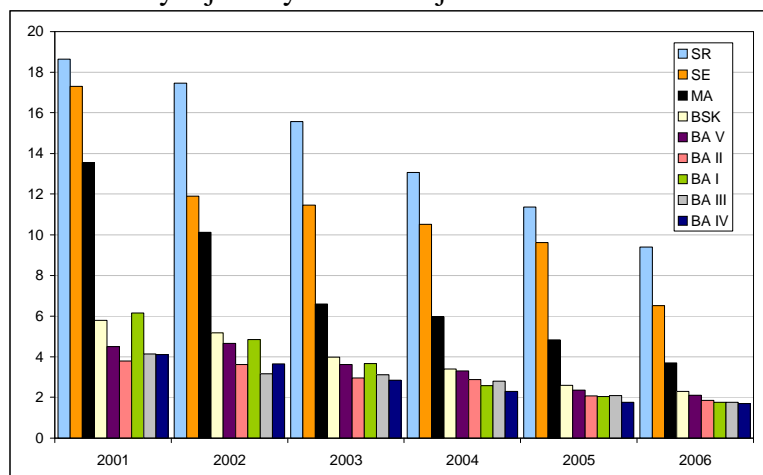
Účinky silného hospodárskeho rastu a zmien v sociálnom systéme a systéme trhu práce sa prejavili v poklese miery nezamestnanosti a miery dlhodobej nezamestnanosti. Napriek týmto pozitívnym trendom dlhodobá nezamestnanosť ostáva naďalej vysoká a vyznačuje sa určitou mierou rezistencie. Uvedená „odolnosť“ dlhodobej nezamestnanosti je logickou konsekvenciou jej viacdimeziónej povahy, kde výraznú úlohu zohrávajú individuálne charakteristiky nezamestnaných osôb a ničivé dopady „efektov“ trvania nezamestnanosti.

3.3 Vývoj nezamestnanosti v okrese Malacky

Stav a vývoj miery evidovanej nezamestnanosti poskytuje dôležitú informáciu o budúcich rizikách vzniku nestabilnej sociálnej situácie v rodinách, ktorá môže viesť k rastu tlaku na pomoc „zvonka“, či už zo strany charitatívnych organizácií, alebo – vo výnimočných prípadoch – samotnej samosprávy.

Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v bratislavskom regióne (Graf č. 7) poukazuje na veľmi pozitívny vývoj v náraste počtu zamestnaných, i napriek tomu, že okres Malacky v zamestnanosti mierne zaostáva za bratislavskými okresmi.

Graf č.8: Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v bratislavskom regióne (2001-2006)

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Okres Malacky sa nachádza v Bratislavskom kraji, ktorý má najnižšiu nezamestnanosť na Slovensku. Výhodou je prepojenie ciest a diaľnic s okolím.

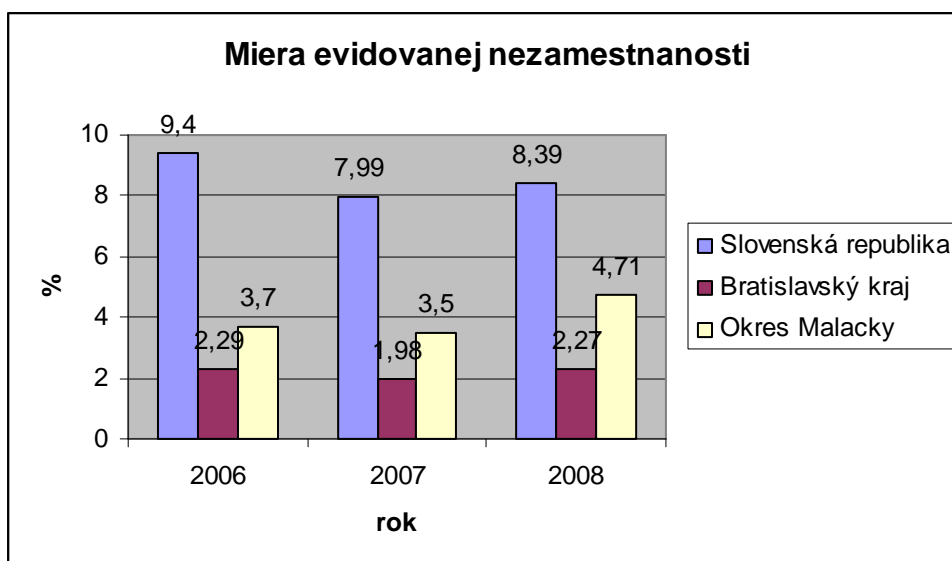
V okrese Malacky ukazovateľ nezamestnanosti predstavoval 4,71% v roku 2008. Pre porovnanie miera nezamestnanosti v bratislavskom kraji toho istého roku predstavovala 2,27% a miera nezamestnanosti SR bola 8,39.

Tabuľka č. 13: Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Malacky

Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Malacky								
Okres Malacky	Spolu							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Spolu	13,55	10,13	6,59	5,96	4,83	3,7	3,5	4,71
Muži	12,93	9,04	6,46	5,26	4,21	2,93	2,72	4,44
Ženy	14,28	11,31	6,72	6,81	5,6	4,67	4,45	5,04

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Graf č.9: Miera evidovanej nezamestnanosti

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

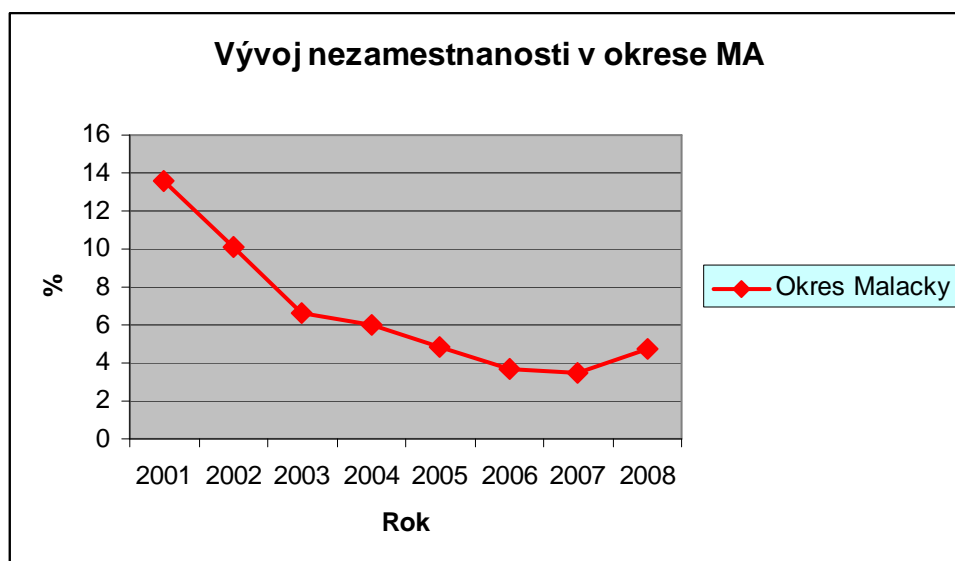
Tabuľka č.14 – Miera evidovanej nezamestnanosti

	Spolu			Muži			Ženy		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Slovenská republika	9,4	7,99	8,39	8,32	6,9	7,4	10,72	9,33	9,62
Bratislavský kraj	2,29	1,98	2,27	2,01	1,78	2,14	2,59	2,2	2,4
Okres Malacky	3,7	3,5	4,71	2,93	2,72	4,44	4,67	4,45	5,04

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Ako vidieť v grafe č.10, miera nezamestnanosti mala klesajúcu tendenciu až do roku 2008, keď dôsledkom krízy začala stúpať. V roku 2007 v porovnaní s rokom 2001 klesla o 10,05%. V roku 2008 stúpila po porovnaní s rokom 2007 o 1,21 percentuálnych bodov a miera nezamestnanosti mužov – o 1,72 percentuálnych bodov.

Graf č.10: Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Malacky

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Miera evidovanej nezamestnanosti mala od roku 2001 v okrese, ale aj v meste klesajúci trend najmä z dôvodu tvorby nových pracovných miest v priemyselnom parku, ako aj v dôsledku tvorby pracovných príležitostí v rámci verejnoprospešných prác a sezónnych prác. 52% uchádzačov tvorili ženy.

Nerovnováha na trhu práce je ovplyvnená predovšetkým štrukturálnymi zmenami, ktoré sa prejavovali predovšetkým redukciami zamestnanosti v priemysle a doposiaľ sa prejavujú nedostatočnou schopnosťou ekonomiky vytvárať nové pracovné miesta, ktoré by dostatočne nahradili zaniknuté pracovné miesta.

V porovnaní s krajinami najnižšiu mieru nezamestnanosti vykazuje Bratislavský kraj.

Okrem pomalej schopnosti podnikov generovať dostatok nových pracovných miest, nízku mieru zamestnanosti ovplyvňoval nárast počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v tomto období. Najohrozenejšími skupinami na trhu práce z pohľadu zamestnanosti sú mladí ľudia, občania so zdravotným postihnutím, osoby s nízkou kvalifikáciou, starší pracovníci (najmä ženy). Najkritickejšou skupinou z pohľadu nezamestnanosti sú dlhodobo nezamestnaní, mladí ľudia.. Rozdiely v miere nezamestnanosti existujú nielen medzi jednotlivými regiónmi, ale aj v rámci jednotlivých regiónov.

Vzhľadom na počet nezamestnaných osôb a zároveň vysokú mieru ekonomickej aktivity v Malackách bude potrebné modernizovať aktívne opatrenia na trhu práce a prispôbovať ich existujúcim potrebám trhu práce prostredníctvom ponuky pozemkov pre

investorov a efektívneho a účinného využívania prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu. Do programov by malo byť zapojených viac nezamestnaných osôb. Špeciálnu pozornosť si budú vyžadovať rizikové skupiny. Aktívne opatrenia na trhu práce by mali byť zároveň dostatočne flexibilné, aby zohľadňovali a reagovali na lokálne potreby.

V súvislosti so starnutím obyvateľstva a znižovaním ekonomickej aktivity obyvateľov je potrebné uvažovať so znížením priemerného veku obyvateľov migráciou z iných mestských častí resp. z priľahlého regiónu, hlavne obyvateľstva v produktívnom a predproduktívnom veku, čo už v súčasnosti prebieha.

Dôležitou súčasťou je podpora tvorby nových pracovných príležitostí súvisiacich hlavne s cestovným ruchom a turistikou. Hlavne v rámci cezhraničnej spolupráce vybudovaním hraničného prechodu s prepojením cez rieku Morava v rámci malého pohraničného styku s napojením na európske cyklotrasy, čo umožní zvýšiť návštevnosť na oboch stranách.

3.4 Odkázanosť na sociálne dávky

Dávka patrí občanovi, ktorý je v hmotnej núdzi, a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, na zabezpečenie základných životných podmienok.

Hmotnou núdzou sa myslí stav, keď príjem občana nedosahuje životné minimum ustanovené osobitným predpisom. Príbuzným pojmom je sociálna núdza a označuje stav, keď si občan nemôže zabezpečiť sám starostlivosť o seba, svoju domácnosť, ochranu a uplatňovanie svojich práv alebo kontakt so spoločenským prostredím najmä vzhľadom na vek, nepriaznivý zdravotný stav, sociálnu neprispôsobivosť alebo stratu zamestnania.

Fyzické osoby, ktoré sa spoločne posudzujú na účely posudzovania hmotnej núdze, zabezpečenia základných životných podmienok a pomoci v hmotnej núdzi sú:

- manžel a manželka,
- rodičia a nezaopatrené deti žijúce s nimi v domácnosti,
- rodičia a ich deti do 25 rokov veku, ktoré nemajú príjem alebo majú príjem najviac vo výške minimálnej mzdy, žijúce s rodičmi v domácnosti, okrem detí, ktorým v čase evidencie uchádzačov o zamestnanie vznikol nárok na dávku v nezamestnanosti a detí, ktorým sa vypláca invalidný dôchodok podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

Dávka patrí občanovi, ktorý je v hmotnej núdzi, a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, na zabezpečenie základných životných podmienok a to v nasledovnej výške:

- u jednotlivca 60,50 € mesačne,
- u jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi 115,10 € mesačne,
- u dvojice bez detí 105,20 € mesačne,
- u dvojice s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi 157,60 € mesačne,
- u jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi 168,20 € mesačne,
- u dvojice s viac ako štyrmi deťmi 212,30 € mesačne.

V januári 2004 vstúpil do platnosti nový Zákon o pomoci v hmotnej núdzi (599/2003 Z.z.), ktorý odstránil rozdiely v definícii tzv. subjektívnej a objektívnej sociálnej odkázanosti a radikálne znížil výšku dávky v hmotnej núdzi, ktorá bola stanovená pod hranicou zákonom definovaného životného minima. Zákon zároveň zaviedol viacero príplatkov k základnej dávke v hmotnej núdzi, na ktoré mal oprávnený poberateľ dávky nárok iba pri splnení istých, pomerne prísnych, podmienok.

Životné minimum predstavuje ústredný bod, v oblasti sociálnej politiky, od ktorého sa odvíjajú rôzne sociálne opatrenia štátu. Bolo určené ešte v rámci Československa federálnym zákonom č. 463/1991 a vyjadrovalo spoločensky uznanú minimálnu hranicu príjmu občana, pod ktorou nastáva stav jeho hmotnej núdze. Po rozdelení Československa toto právo občanovi garantuje ústava SR.

V roku 2004 bol prijatý aj nový Zákon o životnom minime (601/2003 Z.z.), založený na občianskom princípe, zdôrazňujúci zodpovednosť občana za svoju nepriaznivú životnú situáciu. V praxi predstavuje spoločensky uznanú hranicu čistého peňažného príjmu, ktorý by mal zabezpečiť domácnosti (jednotlivcovi alebo rodine) dočasné upokojovanie základných potrieb (výživa, základné osobné potreby, výdavky na chod domácnosti) na veľmi skromnej úrovni. Predpokladá sa, že na jeho úrovni je možné žiť iba dočasne, a že existuje reálna možnosť zlepšenia stavu vlastným pričinením jednotlivca.

Za životné minimum fyzickej osoby alebo fyzických osôb, ktorých príjmy sa posudzujú spoločne, sa považuje suma alebo úhrn súm:

- 185,19 Eur mesačne, ak ide o jednu plnoletú fyzickú osobu,
- 129,18 Eur mesačne, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu,
- 84,52 Eur mesačne, ak ide o zaopatrené nepľnoleté dieťa alebo o nezaopatrené dieťa.

Do roku 2001 sme za národnú hranicu chudoby mohli považovať životné minimum a podiel obyvateľstva pod touto hranicou za indikátor chudoby. V súčasnosti pomoc v hmotnej núdzi nedosahuje výšku životného minima t. j. počet poberateľov dávky pomoci v hmotnej núdzi sa nekryje s počtom osôb nachádzajúcich sa pod úrovňou životného minima. Je teda zrejmé, že sociálne štatistiky MPSVR už neadekvátne odrážajú chudobu na Slovensku.

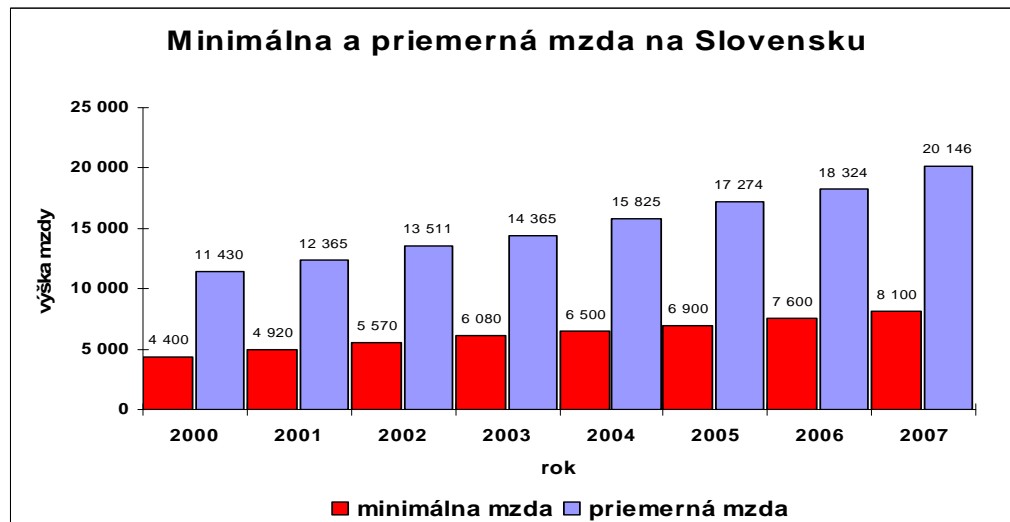
Najčastejšími nástrojmi na sledovanie chudoby sú príjmy a spotreba. Chudoba je sledovaná priamo ako nízka úroveň spotreby v dôsledku nízkych príjmov. Príjmom rozumieme peňažnú čiastku, ktorú jedinec získava s určitou periodicitou za nejaké svoje aktivity, dnes zvyčajne realizované na trhu práce alebo v nejakej súvislosti s týmto trhom. Napriek zdanlivej jasnosti tohto prístupu má i tato koncepcia svoje nedostatky. Môžu tu nastať situácie ako napr.: domácnosti s nízkymi príjmami môžu mať doplnkové naturálne zdroje, alebo naopak domácnosti s vyššími príjmami môžu žiť v chudobe ak nevedia efektívne s týmito prostriedkami nakladať.

Príjmová situácia členov domácností na Slovensku je výrazne závislá od veľkosti a zloženia rodiny, od fázy životného cyklu, v ktorej sa práve nachádza. Mladé rodiny s viacerými nezaopatrenými deťmi, rodiny nezamestnaných a rodiny dôchodcov patria do kategórie s najnižšími príjmami a s vysokým rizikom chudoby. Jedinci a rodiny sa stávajú chudobnými a bohatými, respektíve chudobnými a bohatými zostávajú na základe stability a zmien svojich príjmov.

Zároveň začína byť charakteristickým trendom výraznejšia stratifikácia príjmov jednotlivých domácností. Príjmové rozdiely nevyplývajú z princípu zásluhovosti, ale z neprimerane nízkych miezd. Veľká časť slovenských domácností je nízkopríjmová, značne menšia časť je priemerne príjmová a len úzka skupina domácností je vysoko príjmová. Dosahovaná úroveň priemerných mesačných miezd je ovplyvnená aj štruktúrou podnikateľských subjektov v regióne a ich ekonomickou silou. Najčastejším dôvodom zhoršenia sociálnej situácie domácností (obyvateľov) je rýchle zvyšovanie cien základných životných potrieb vo vzťahu k mzdám. (Prehľad vývoja minimálnej a priemernej mzdy prináša

graf č.11) Prudký rast cien vo vzťahu k nízkemu príjmu viedli k prepadu ďalších domácností do pásma chudoby (Michálek, 2000).

Graf č. 11: Minimálna a priemerná mzda na Slovensku

zdroj: Hospodárske noviny

Keď porovnáme údaje o spotrebe domácností v rôznych krajinách, vidno že výdavky slovenských domácností majú inú štruktúru ako v ekonomicky rozvinutých krajinách. Napriek tomu, že prevažná časť domácností svoje výdavky na stravu obmedzuje, rozpočty domácností sú výdavkami na stravovanie vysoko zaťažené. Ekonomický nedostatok tiež spôsobuje, že ľudia nekupujú zdravé ale lacné potraviny. Bývanie je druhou najväčšou skupinou výdavkou. Domácnosti sa obmedzujú i pri vyžívaní verejných služieb, pričom zlá životná situácia im neumožňuje vôbec alebo s veľkými ťažkosťami uskutočniť aj také činnosti ako sú napr. oprava domu, bytu, vybavenosť domácnosti, sporenie, dovolenka a pod..

Keď príjmy v rodinách nedokážu pokryť nevyhnutné výdavky, sú rodiny odkázané na úspory (pokiaľ ich majú), pôžičky, svojpomoc, predaj nehnuteľností, sociálnu výpomoc. Tento stav nezriedka vedie k pokusom o nelegálne získavanie prostriedkov na obživu

Na záver treba ale poznamenať, že údaje o príjmovej chudobe na Slovensku možno považovať za skreslené, lebo nezachytávajú príjmy zo šedej ekonomiky a veľmi diferencovane tiež zohľadňujú naturálne príjmy. Podľa odhadov pracuje "na čierno" približne jedna šestina produktívnej populácie SR.

Zaujímavou skupinou občanov pre potreby sociálneho potenciálu v okrese Malacky sú starší ľudia, primárne obyvatelia v poproduktívnom veku. Aj keď staroba nie je jediným predpokladom pre rast odkázanosti na pomoc druhých, rastúci vek zvyšuje miery výskytu odkázaných občanov. Okrem starších a nezamestnaných obyvateľov sa riziká „pádu do sociálnej siete“ týkajú aj špecifických skupín obyvateľstva, ktoré sa združujú na základe určitých kolektívnych prvkov identifikácie. Môžu nimi byť napríklad mladí obyvatelia sídlisk alebo občania rómskej národnosti žijúci v izolovanom prostredí (komunitách) na okrajoch obcí. V oboch prípadoch dochádza k zvýšenému riziku vzniku drogovej závislosti (najmä alkoholizmu) a kriminality. Rómsku komunitu treba považovať za dôležitý a potrebný objekt záujmu okresu skvalitňovanie procesu sociálnej inklúzie.

4. Chudoba, živobytie domácnosti a zdroje

Pod pojmom „životné stratégie“ rozumieme cieľavedomé aktivity jednotlivca, ktorými sa má dosiahnuť v ich spôsobe života stav považovaný v hodnotách daného spoločenstva za najoptimálnejší. Prirodzene, že takto pochopená „životná stratégia“ je výsledkom subjektívnych i objektívnych podmienok.

4.1 Živobytie domácnosti

Spôsoby, ktorými jednotlivci a domácnosti generujú príležitosti na vytváranie príjmu a iné sociálno-ekonomické aktivity na zabezpečenie sociálnej reprodukcie a materiálnej existencie.

Prieskumy domácností: Mnohé krajiny robia pravidelne (každý rok alebo vo väčšom intervale) prieskumy domácností, ktoré pokrývajú také aspekty, ako podmienky bývania, prácu a zamestnanie, vzdelanie, príjem a pod. Tieto prieskumy sú podrobnejšie a širšie zamerané ako kontinuálne prieskumy zamestnanosti a spotrebných cien a tiež pokrývajú v širšom rozsahu jednotlivé skupiny a regióny v danej krajine. Prieskumy domácností sú základným nástrojom na sledovanie životných podmienok obyvateľov, ich príjmu a zamestnania. Majú však svoje obmedzenia: obyčajne nie sú reprezentatívne za malé regióny alebo malé skupiny populácie, nemôžu sa robiť príliš často. Mali by sa preto kombinovať s informáciami o rodinných účtoch, výdavkoch a cenách, ako aj s empirickými výskumami zameranými na špecifický problém či skupinu.

4.2 Zdroje domácnosti

Sú materiálne a nemateriálne zdroje, ktoré domácnosť a jednotlivci môžu používať na vytváranie príjmu a ďalšie toky zdrojov, na udržanie sociálnej reprodukcie a materiálnej existencie

Príjem zo zamestnania je stále najdôležitejším zdrojom pri živobytí, ale je menej dôležitým pri domácnostiach v riziku chudoby. Chudoba a nezamestnanosť veľmi úzko spolu súvisia. Najčastejšie sa hranica chudoby vymedzuje cez príjem na člena rodiny alebo príjem domácnosti. Stein Ringen popisuje príjem ako nepriamy indikátor chudoby, ako priame indikátory ponúka podrobnú empirickú evidenciu o štruktúre spotreby a o tom, ako ľudia žijú (Ringen 1987).

Ďalším zdrojom pri živobytí je materiálne vlastníctvo. Vlastníctvo určitej formy rodinného kapitálu však ešte neznamená, že sa bude automaticky prenášať z generácie na generáciu, ba dokonca ani to, že ho generácia detí bude chcieť automaticky prijať. Ak totiž rodičia chcú svoj kapitál (napríklad kultúrny) predať svojim potomkom, musia do tohto prenosu investovať nielen úsilie a energiu, ale v mnohých prípadoch tiež ekonomický, prípadne aj sociálny kapitál. Vlastníctvo zdrojov a ochota investovať do prenosu zdrojov nie je jedno a to isté (Katrňák 2004). Existencia zdrojov síce investície rodičov do detí vo veľkej miere podmieňuje, ale nie je ich príčinou. Neexistencia financií nemusí totiž znamenať, že rodičia nebudú investovať svoj čas a energiu napríklad do toho, aby ich dieťa dosiahlo vyššie vzdelanie ako majú oni.

Vplyv na živobytie majú aj sociálne siete a sociálne väzby. Rodinné vzťahy majú pre väčšinu domácností vysokú dôležitosť. Domácnosti sa zúčastňujú na vzájomnej spolupráci. Pozícia človeka je spätá so sociálnymi väzbami a sieťami. Typ vzťahu príbuzný je silná väzba a známy je slabá väzba. Silné väzby spájajú jednotlivcov s podobnými a slabé väzby jednotlivcov s odlišnými znakmi- čo sa týka pozície v sociálnej štruktúre, dostupných sociálnych zdrojov, vplyvu(Lin a kol.1981).

Inštrumentálne konanie (ako kúpa tovarov, hľadanie zamestnania alebo partnera), naopak, vyžaduje rozmanitosť sociálnych zdrojov, a preto sa s väčšou pravdepodobnosťou uskutočňuje prostredníctvom aktivovania slabých osobných väzieb. Ak sa pozornosť sústreďuje len na trh práce, potom – ako konštatuje aj B. Wegener: „osobu, ktorá sa usiluje nájsť zamestnanie, spájajú s informáciami o trhu práce, ako aj s rozsiahlejším vplyvom len slabé väzby. V tomto zmysle sú slabé väzby „silnými“, t.j. sú „silnými“ v uľahčovaní dosiahnutia želanej informácie alebo vplyvu.“ (Wegener 1991). Silné väzby sa využívajú vtedy, ak je jednotlivec pod špecifickým tlakom (aktuálne nezamestnaný). Pravdepodobne ich využívajú viac mladší ľudia, o ktorých je možné predpokladať, že ešte nemajú vybudovanú sieť pracovných kontaktov, ktoré by mohli byť v daných súvislostiach nápomocné.

Kooperujúce sociálne siete (rozšírená rodina, priatelia, susedstvo), ktoré predstavujú dôležitý základ sociálnej sily domácností sú pomerne rozsiahlou témou v rodinných históriách. Dobrá spolupráca a vzájomná pomoc členov rodiny je uznávaná ako nevyhnutná podmienka dôstojného prežitia. Olga Danglová napr. tvrdí, že zlučovanie mimofinančných zdrojov plynúcich zo vzájomnej príbuzenskej a susedskej výpomoci, so zdrojmi získanými rôznymi mimozamestnaneckými aktivitami, boli jedným z možností ako maximalizovať zisk jednotlivých rodín (Danglová 1997). Zdá sa však, že rozsiahle časové investície do plnenia vzájomných záväzkov pomoci a podpory zoslabujú v dlhodobom výhľade vyhliadky rodiny

na zlepšenie jej situácie, a že v istom zmysle možno hovoriť aj o uviaznutí v rodinných svojpomocných sieťach.

Sociálno-dezorganizačná teória tvrdí, že niektoré charakteristiky susedstva (chudoba, etnická heterogenita, vysoká mobilita, nízka úroveň vlastníctva domov a bytov, koncentrácia migrantov) brzdia utváranie sociálnych väzieb a taktiež neutvárajú vhodné prostredie na zladenie s hodnotami potrebnými pri uplatňovaní sociálnej kontroly a spolupráce pri dosahovaní spoločných cieľov. Výsledkom je, že takého susedstvá sú nebezpečnejšie, nevýhodnejšie a stresujúcejšie prostredia pre život.

Veľmi dôležité sú aj väzby s vonkajším svetom - mimo susedstva. Ich dôležitosť narastá najmä v prípade znevýhodnených susedstiev, kedy môže väzba na mimolokálne prostredie napomôcť pri hľadaní práce, pri poskytovaní informácií či služieb, ako i z hľadiska normatívneho „feedbacku“ (u chudobných susedstiev sú často práve mimolokálne väzby a sociálne siete poddimenzované). Mnohí urbanisti a sociológovia tvrdia, že v súčasnosti už v mestách nie sú dôležité susedské vzťahy (susedstvo stratilo význam pre individuálny život v meste), a že v mestskom prostredí preberajú rolu susedstva sociálne väzby a siete, ktoré sa neviažu na priestor. Na druhej strane sú ešte stále v prostredí mesta susedstvá dôležité - napr. pri bezpečnosti domácnosti, kontrole, požičiavaní či výpomoci s tovarmi a službami.

Chudobní bez sociálnych sietí ťažšie zvládajú nepredvídané udalosti. Po roku 1989 sú chudobou najviac „postihnutí“ najmä tí, ktorí dostatočne nemali vyhranenú istú ekonomickú pozíciu, vybudovanú sieť kontaktov už v predchádzajúcom režime, umožňujúcu nájsť si cestu k prípadnej ekonomickej nezávislosti či efektívnemu hľadaniu alternatív (podobne aj v ďalších štúdiách z bývalých socialistických krajín sú títo ľudia považovaní za tých, ktorí po transformácii stratili /losers/). Spadali sem v prvom rade sezónni robotníci v socialistickom priemysle, nekvalifikovaní robotníci, ktorí zamestnanie v priemysle prerušovali v nádeji získať väčší zárobok v prácach v poľnohospodárstve, poľnohospodárski robotníci, ktorí následkom privatizácie štátnych majetkov alebo rozpadu družstiev ostali bez prostriedkov na živobytie.

4.3 Problematika chudobných

Chudoba patrí medzi pojmy, ktoré sú do značnej miery kontroverzné – v teórii i v praktickej politike. Ide o tému, ktorá je plná ideologických obsahov a ktorá býva častým predmetom sporov medzi politickými aktérmi. Jedným z dôvodov je skutočnosť, že sociálne uznanie

chudoby končí pri vymedzení rozdeľovania dávok, ako aj pri definovaní nákladov určených na financovanie politiky tohto druhu.

V súvislosti s problémom merania chudoby sa opakujú viaceré otázky: Čo je chudoba? Kto ju definuje? Do akej miery je rozvoj štandardných systémov štatistík chudoby ovplyvnený agendou vlád či politických a náboženských skupín a združení? Ako existencia takýchto dát ovplyvňuje verejnú mienku a politiku? (Schwartzman 2003)

Tak ako u všetkých hlavných štatistických konštruktov, ani definícia chudoby a z nej odvodené meranie nie je len technickou záležitosťou, ale na jej konečnú podobu vplyva súhrn sociálnych záujmov, požiadaviek vlády, výsledky výskumov ekonómov a sociálnych vedcov a technické expertízy profesionálnych štatistikov.

V súčasnosti štatistické úrady a výskumníci na celom svete využívajú dva veľmi široké koncepty chudoby, ktoré reagujú na rôzne záujmy:

Absolútna chudoba: chápe sa ako minimálny súbor zdrojov, ktoré potrebuje jednotlivec na prežitie. Absolútna chudoba je otázka akútnej deprivácie, hladu, predčasného úmrtia a utrpenia. V praxi môže byť ťažké merať ju konzistentným spôsobom, ale je zhoda v tom, že je to netolerovateľná situácia vyžadujúca urýchlenú aktivitu na nápravu.

Relatívna chudoba: v nej ide o meranie zdrojov a životných podmienok časti populácie vo vzťahu k ostatným. Meranie relatívnej chudoby je viac otázkou sociálnej spravodlivosti a je previazaná s rozvojom politík zameraných na znižovanie sociálnych nerovností a vytváranie mechanizmov vyrovnávania najextrémnejších rozdielov v bohatstve, životných podmienkach a príležitostiach.

Zjednodušene sa dá povedať, že meranie absolútnej chudoby je typické pre rozvojové krajiny, zatiaľ čo meranie relatívnej chudoby je typickejšie v rozvinutejších krajinách. Tieto dve veľmi široké definície chudoby vedú k odlišným prístupom k ich meraniu, ktoré prijímajú jednotlivé národné štatistické úrady.

Meranie chudoby je iba prvým priblížením k problému sociálnej a ekonomickej deprivácie. Chudoba môže byť zapríčinená rôznymi faktormi a podmienkami a môže mať veľmi rôznu podstatu a charakteristiky. Veľmi často je v záujme politikov identifikovať skupiny a regióny, ktoré sú obzvlášť zasiahnuté depriváciou a vyžadujú verejnú aktivitu – také ohrozené skupiny ako detí, starší ľudia, ženy, rasové, etnické alebo jazykové menšiny. Ak zámerom nie je identifikovať skupiny v núdzi, ale lepšie pochopiť príčiny ich stavu, vtedy je nevyhnutné skúmať možné determinanty takýchto podmienok. Vidiecka chudoba v tradičných ekonomikách sa veľmi odlišuje od mestskej chudoby vo veľkomestách a každá z nich si vyžaduje veľmi rozdielne politiky. Štatistickými prostriedkami sa dajú merať

a triediť rôzne determinanty a súvislosti chudoby - chudoba previazaná s demografickými podmienkami (ako veľkosť rodiny), chudoba vytváraná nezamestnanosťou, zapríčinená nízkou kvalitou práce, nedostatkom vzdelania, sociálnou diskrimináciou, klimatickými zmenami, prírodnými katastrofami a podobne.

4.3.1 Chudoba v Slovenskej republike

Z informatívnej správy štatistického úradu Slovenskej republiky som skúmal životné podmienky domácnosti. Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (EU SILC 2009) sa realizovalo v Slovenskej republike v rámci projektu európskych štatistických zisťovaní. Svojím obsahom a zameraním nadväzuje na predchádzajúce zisťovania v domácnostiach, keď prvé štatistické zisťovanie sa na Slovensku uskutočnilo v roku 2005 - EU SILC 2005. Realizáciou projektu sa získava každý rok významný zdroj údajov o príjmoch, úrovni a štruktúre chudoby a sociálnom vylúčení domácností nielen na Slovensku, ale aj v ostatných krajinách Európskej únie, čo umožňuje nielen medzinárodné porovnanie Slovenska v rámci Európskej únie, ale i analyzovanie sociálnej situácie domácností na Slovensku.

Na európskej úrovni, keďže ide o harmonizované zisťovanie, sa porovnanie údajov uskutočňuje na základe jednotného zoznamu povinných ukazovateľov, ich definícií, jednotných pravidiel, usmernení a postupov pri aplikovaní štatistických metód (váženie a imputácie) a pri výpočte základných indikátorov chudoby. Zisťovanie sa realizuje na Slovensku formou terénneho zberu dát v náhodne vybraných domácnostiach, kde pracovníci prostredníctvom dotazníkov priamo zisťujú požadované údaje od jej členov. Výsledkom štatistického spracovania je databáza - súbor údajov, ktoré následne slúžia na výpočet indikátorov chudoby a ďalšie analýzy.

Indikátory chudoby dokumentujú úroveň a štruktúru chudoby na národnej úrovni a zároveň sú podkladom pre porovnanie životných podmienok v rámci krajín Európskej únie. Na národnej úrovni nám zistené údaje umožňujú sledovať chudobu a sociálne vylúčenie z viacerých aspektov a dimenzií, napríklad z hľadiska vývoja chudoby v čase, z hľadiska zloženia domácnosti, ale aj z hľadiska zdravia, vzdelania a pod.

Štatistické zisťovanie EU SILC 2009 sa uskutočnilo v apríli minulého roka. Pracovníci, ktorí sa pýtali, navštívili 5 988 vybraných domácností, do databázy bolo zaradených 5 264 domácností a 13 821 osôb vo veku 16 rokov a viac. Zberu údajov sa zúčastnilo 395 pracovníkov, ktorí navštívili domácnosti vo viac ako 300 obciach Slovenska.

Tabuľka č.15: Medián ekvivalentného disponibilného príjmu v Euro

SR, kraj	Medián ekvivalentného disponibilného príjmu v Euro (osoba/mesiac)				Index SR = 100			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Slovenská republika	354	409	448	472	100	100	100	100
Bratislavský kraj	424	497	557	609	120	122	125	129
Trnavský kraj	370	438	491	497	105	107	110	105
Trenčianský kraj	355	409	434	470	100	100	97	100
Nitrianský kraj	343	385	421	458	97	94	94	97
Žilinský kraj	357	430	460	484	101	105	103	103
Banskobystrický kraj	338	391	415	445	96	96	93	94
Prešovský kraj	324	367	407	434	92	90	91	92
Košický kraj	348	403	445	476	98	99	99	101

Zdroj :ŠÚSR, EU SILC 2009

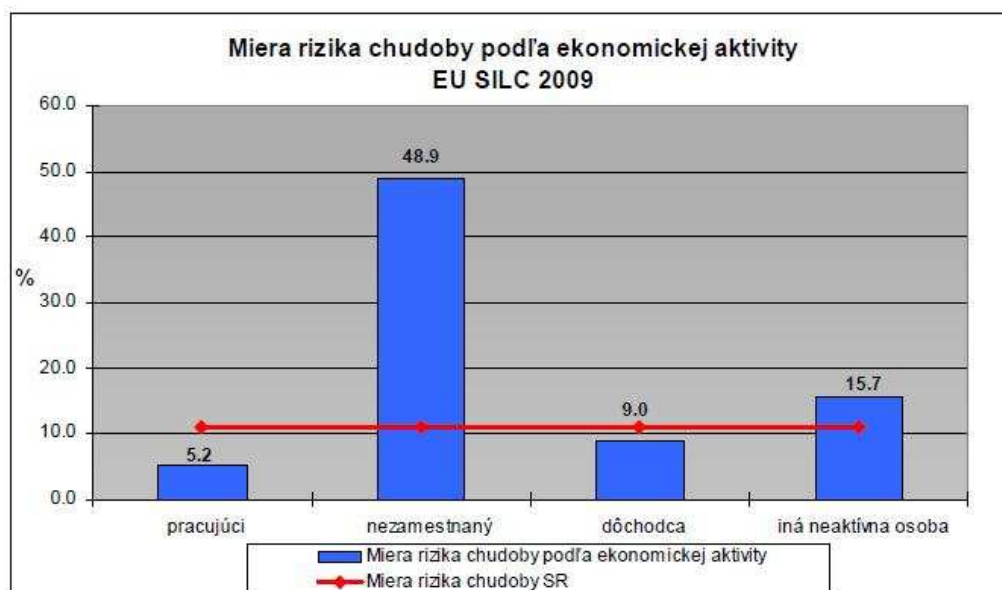
Podľa výsledkov EU SILC 2009 bol medián ekvivalentného disponibilného príjmu domácnosti na osobu a na mesiac 472 Eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom medián ekvivalentného disponibilného príjmu na osobu a mesiac vzrástol o 24 Eur. Najvyšší príjem mali osoby v Bratislavskom kraji, kde medián ekvivalentného disponibilného príjmu na osobu bol 609 Eur. V ostatných krajoch sa táto hranica pohybovala v rozmedzí 430 až 500 Eur mesačne na osobu.

Podľa výsledkov EU SILC 2009 bolo **ohrozených rizikom chudoby 11,0 % obyvateľov Slovenska**, čo je viac ako 595 000 osôb. Z hľadiska **pohlavia** boli na Slovensku viac ohrozené rizikom chudoby ženy (11,9 %) ako muži (10,1 %). Pre charakterizovanie osôb ohrozených rizikom chudoby bola stanovená hranica chudoby, pomocou ktorej sa vyjadruje podiel obyvateľstva, ktoré sa nachádza pod touto stanovenou hranicou. Hranica chudoby je definovaná ako 60% mediánu ekvivalentného národného disponibilného príjmu. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod mediánovú hranicu príjmu spoločnosti.

Hranica rizika chudoby v prípade jednočlennej domácnosti bola 283 Eur na mesiac. Medziročný nárast samotnej hranice chudoby v roku 2009 v porovnaní s rokom 2008 bol 18,4% (v absolútnom vyjadrení 44 Eur).

V súvislosti s **ekonomickou aktivitou** najvyššie riziko chudoby na základe údajov EU SILC 2009 bolo u osôb, ktoré boli nezamestnané, a to 48,9% (nárast oproti roku 2008 až o 5,7 p. b.) a iných neaktívnych osôb (15,7%). Podiel dôchodcov ohrozených rizikom chudoby bol 9,0 % a pracujúcich 5,2 %.

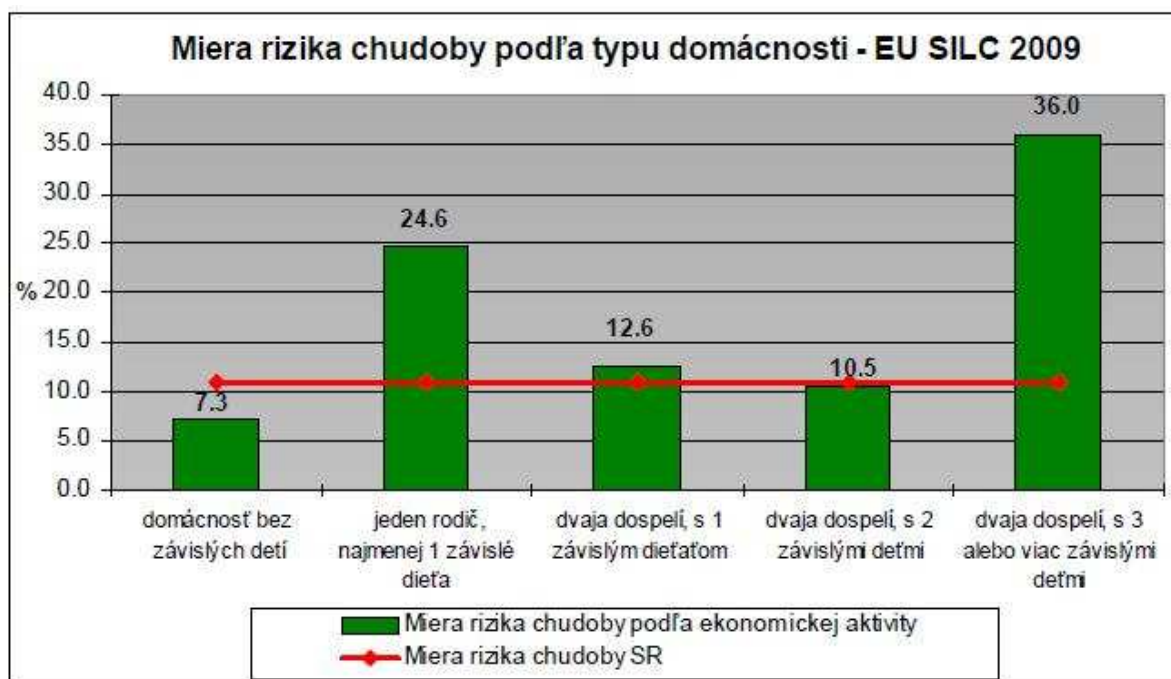
Graf č.12: Miera rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity EU SILC 2009

Zdroj: ŠÚSR, EU SILC 2009

Podľa **typu domácností** sú chudobou na Slovensku ohrozované najmä domácnosti s 3 a viac závislými deťmi (36%), jednotlivci vo veku 65 rokov a viac (25,5%) a osamelí rodičia s najmenej jedným dieťaťom, čiže neúplné domácnosti (24,6 %).

Graf č.13: Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti

Zdroj: ŠÚSR, EU SILC 2009

Úroveň chudoby je ovplyvňovaná rôznymi faktormi. Jedným z takýchto dôležitých faktorov sú aj prijaté sociálne transfery. Ak nezohľadníme žiadny zo sociálnych transferov, t. j.

starobné dávky, pozostalostné dávky, nemocenské dávky, dávky v invalidite, v nezamestnanosti a tiež rôzne druhy dávok a prídavkov pre rodiny s deťmi, tak miera rizika chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi bola podľa údajov EU SILC 2009 35,9 %. Po zohľadnení sociálnych transferov okrem starobných a pozostalostných dávok bolo v sledovanom roku ohrozených rizikom chudoby 17,0%. Ukazovatele materiálnej deprivácie sú ďalším zo základných aspektov, ktorý sa každoročne v rámci zisťovania EU SILC sleduje. Jednými z týchto ukazovateľov sú nedoplatky zisťované v prípade hypotéky/nájomného, platieb za energie a kúpy na splátky. Materiálna deprivácia predstavuje oblasť, v ktorej sa dopady hospodárskej krízy prejavili najvýraznejšie. Zhoršenie v ukazovateľoch materiálnej deprivácie vyplýva aj z tej skutočnosti, že zber údajov v teréne sa uskutočnil v mesiaci apríl 2009 a keďže referenčným obdobím bolo posledných 12 mesiacov od dátumu opytovania, tieto ukazovatele už postihli obdobie, kedy sa na Slovensku začala zhoršovať sociálna situácia obyvateľstva v dôsledku krízy. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k evidentnému zhoršeniu stavu v nedoplatkoch, a to vo všetkých sledovaných položkách. Zhoršenie situácie sa prejavilo najmä v prípade dvoj alebo viacnásobnej skúsenosti s nedoplatkami. V prípade hypotéky a nájomného nastal oproti predchádzajúcemu roku nárast o 6,7 percentuálnych bodov, v prípade platieb za energie bol nárast 6,3 percentuálnych bodov a pri poslednej položke – kúpa na splátky bol nárast najvýraznejší (až o 9,8 percentuálnych bodov).

DEFINÍCIE POJMOV:

Celkový disponibilný príjem domácnosti bol vypočítaný ako suma zložiek hrubého osobného príjmu všetkých členov domácnosti plus zložky hrubého príjmu na úrovni domácnosti (napr. príjem z prenájomu majetku, prijaté transfery od iných domácností) mínus pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi domácnosťami (napr. výživné, pravidelná peňažná pomoc od iných domácností), daň z príjmu a príspevky na sociálne poistenie.

Ekvivalentná škála sa používa na výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti. Pre výpočet indikátorov chudoby bola použitá v súlade s metodikou Eurostatu, tzv. **modifikovaná OECD škála**, kde sa používajú koeficienty 1 pre prvého dospelého člena domácnosti, 0,5 pre druhého a každého dospelého člena domácnosti a pre 14-ročných a starších a 0,3 pre každé dieťa mladšie ako 14 rokov.

Ekvivalentný disponibilný príjem sa vypočíta tak, že disponibilný príjem domácnosti sa vydolí ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Tento príjem je potom priradený každému členovi domácnosti.

Medián ekvivalentného disponibilného príjmu - je hodnota ekvivalentného disponibilného príjmu, ktorá rozdeľuje súbor podľa výšky príjmu na dve rovnako početné časti podľa počtu osôb.

Miera rizika chudoby - podiel osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu.

Hranica rizika chudoby - je definovaná ako hodnota 60% mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu.

4.3.2 Chudoba v okrese Malacky

Veľmi významným faktorom súvisiacim s najvyšším rizikom chudoby je status ekonomickej aktivity. Na Slovensku s najvyššou mierou rizika chudoby objavuje práve u osôb vylúčených z trhu práce, strata pracovného príjmu riziko chudoby zvýšila až štvornásobne. Potvrďuje sa, že nezamestnanosť sa stáva najdôležitejším faktorom ovplyvňujúcim súčasný profil chudoby. V okrese Malacky mala miera nezamestnanosti klesajúcu tendenciu až do roku 2008, keď dôsledkom krízy začala stúpať. V roku 2007 v porovnaní s rokom 2001 klesla o 10,05%. V roku 2008 stúpila po porovnaní s rokom 2007 o 1,21 percentuálnych bodov a miera nezamestnanosti mužov – o 1,72 percentuálnych bodov.

Miera nezamestnanosti je v rámci Bratislavského kraja oproti bratislavským okresom najvyššia, keď v priemere bola v roku 2008 v bratislavských okresoch 1,78% čo je o 2,73% vyššia.

Tabuľka č.16: Miera evidovanej nezamestnanosti

Miera evidovanej nezamestnanosti	2008
Okres Bratislava I	1,46
Okres Bratislava II	1,87
Okres Bratislava III	1,75
Okres Bratislava IV	1,75
Okres Bratislava V	2,06
Okres Malacky	4,71

Zdroj: ŠÚSR

Miera evidovanej nezamestnanosti mala od roku 2001 v okrese, ale aj v meste klesajúci trend najmä z dôvodu tvorby nových pracovných miest v priemyselnom parku, ako aj v dôsledku tvorby pracovných príležitostí v rámci verejnoprospešných prác a sezónnych prác. 52% uchádzačov tvorili ženy.

Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti poukazuje na potrebu venovať zvýšenú pozornosť neúplným rodinám. Počet rozvedených rodín v roku 2008 bol 165. Tak ako na celom Slovensku, aj v okrese Malacky má stúpajúcu tendenciu. Najviac ohrození rizikom chudoby sú domácnosti jedného rodiča najmenej s 1 dieťaťom. Miera ich ohrozenia je viac než dvojnásobná v porovnaní s domácnosťami s oboma rodičmi. V domácnostiach úplných rodín rastie ohrozenie rizikom chudoby s rastom počtu detí. Z hľadiska vekových skupín sú najviac ohrozené deti, najmenej osoby vo veku 50 – 64 rokov. V prípade starších ľudí je miera rizika na úrovni 8,5 %, čo je pod priemernou mierou rizika chudoby (zdroj: <http://portal.statistics.sk>).

Miera rizika chudoby v okrese Malacky je nízka, nakoľko je nízka aj nezamestnanosť v okrese.

Z výsledkov zisťovania o príjmoch a životných podmienkach vyplýva, že v rozdelení domácností podľa výšky mesačného disponibilného príjmu prepočítaného na ekvivalentný počet členov domácností neprichádza v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi k zásadným zmenám:

- stále existujú vysoké rozdiely v príjmovej úrovni domácností,
- existujú regionálne rozdiely vo výške príjmov,
- je vyšší počet domácností s príjmom nižším ako je priemerný príjem.

Pozitívnym vývojom je, že:

- sa zvyšuje priemerný príjem na člena domácnosti,
- sa zvyšuje hranica mediánu rozdelenia príjmov,
- vzrástol príjmový interval, v ktorom sa pohybuje najväčší počet domácností

5.Vlastný prieskum

V tejto kapitole by som chcel poukázať na svoj vlastný anketový(dotazníkový) prieskum, ktorý som prevádzalo počas obdobia marec až júl 2010, keďže som sa chcel pokúsiť o skúmanie domácnosti a jednotlivcov živobytia a zdrojov, i o vykreslenie problematiky vplyvu hospodárskej krízy na fungovanie subjektov v tejto oblasti a na celkový miestny ekonomický rozvoj. Údaje som získaval osobnými rozhovormi obyvateľmi okresu Malacky.

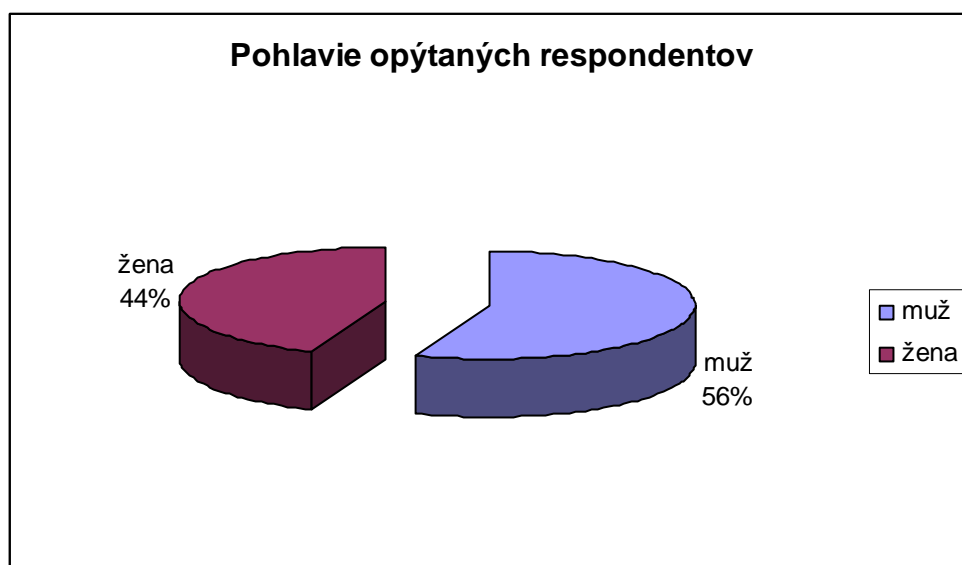
Anketa je rozdelená do 5 základných častí a obsahuje mnou zvolené základné charakteristika a to:

1. základné údaje
2. mzda
3. časť venovaná nákladom domácnosti
4. časť venovanú perцепciám firmy
5. živobytie domácnosti a zdroje

Následne, po dôkladnej matematickej analýze som sa pokúsil o interpretáciu výsledkov v nasledovnej forme.

Počet oslovených respondentov v okrese Malacky bolo 165. Oslovení dominovali v kategórii muž, kde som oslovil 92 respondentov.

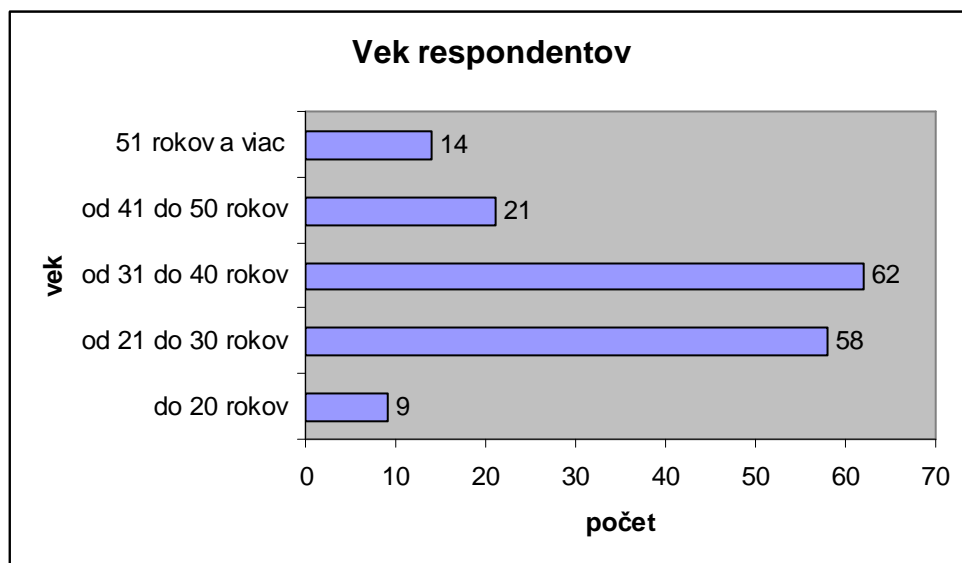
Graf č.14 – Pohlavie opýtaných respondentov

Zdroj: vlastný výskum, 2010

Dominantnú vekovú kategóriu tvoria kategórie 31-40 rokov(38%) a 20-30 rokov(35%), čo súviselo s ochotou odpovedať na dotazník.

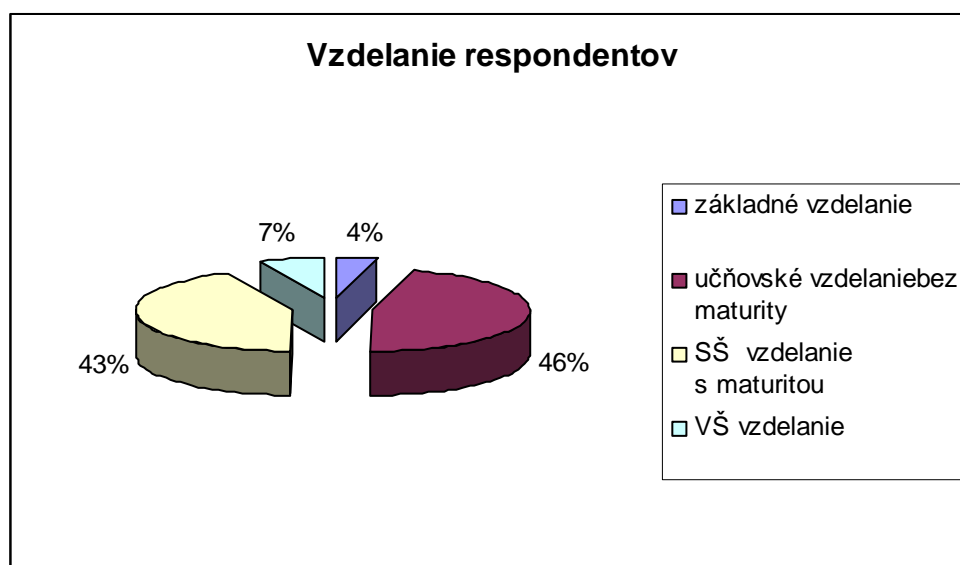
Graf č.15 – vek respondentov

Zdroj: vlastný výskum, 2010

Najviac oslovených bolo z mesta Stupava (8 osôb) a najmenej z obcí Suchohrad (3), Malé Leváre(3) a Vojenský obvod Záhorie(0). Najvyšší počet oslovených mal učňovské vzdelanie bez maturity (46%) a najmenej základné vzdelanie (4%). S vysokoškolským vzdelaním bolo 11 oslovených osôb a najviac ich pochádzalo z mesta Stupava (4osoby).

Graf č.16 – Vzdelanie respondentov

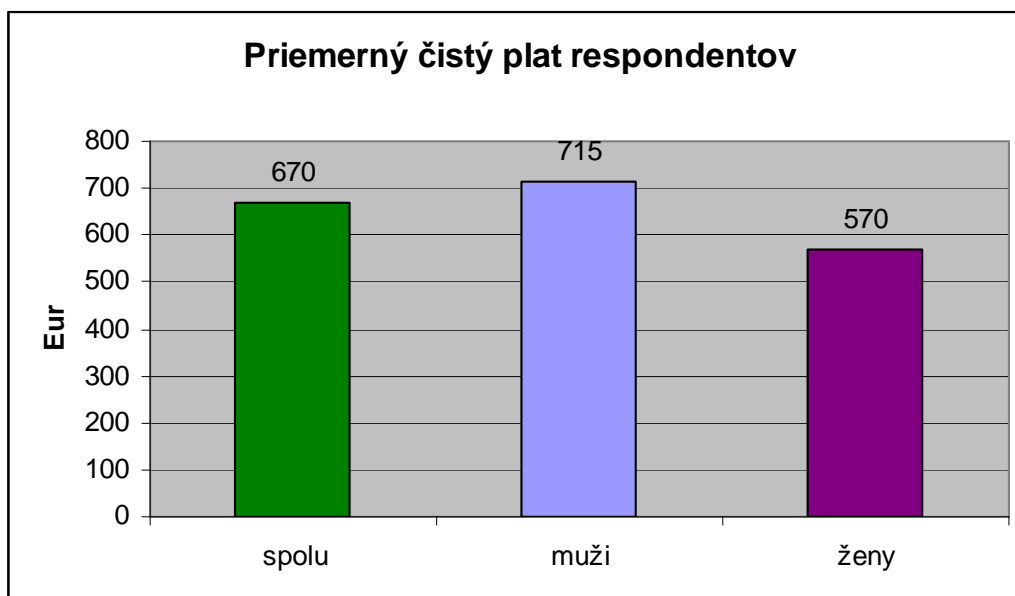

Zdroj: vlastný výskum, 2010

Najviac respondentov je zamestnaných ako výrobný pracovník. 89 osôb označilo svoje pracovné zaradenie rôznymi názvami ale pri bližšej špecifikácii boli zaradení do kategórie výrobný pracovník. Až 78 % respondentov nenašlo uplatnenie vo svojej profesii. Z oslovených bolo 11 osôb nezamestnaných (necelých 7%).

V ďalšej kategórii sa venuje mzdovému ohodnoteniu. 159 osôb má stály príjem čo tvorí najvyššiu kategóriu, až 97 %. Priemerná mesačná čistá mzda respondentov bola 670 Eur. Výška priemernej mzdy diferencovaná na základe pohlavia potvrdila celospoločenský trend miernej dominancie mužov v platovom ohodnotení(715Eur/mesiac) oproti ženám(570eur/mesiac), čo percentuálne vyjadruje rozdiel **25,44% v prospech mužskej časti populácie**.

Graf č.17 – Priemerný čistý plat respondentov

Zdroj: vlastný výskum, 2010

Zaujímavý je aj fakt že, 45 % opýtaných s vysokoškolským vzdelaním má menšiu priemernú mzdu ako niektorí označení z kategórie výrobný pracovník. Priemerný mesačný príjem domácnosti oslovených respondentov je 1435 Eur. V 27 domácnostiach je 3 a viac zárobkovo činných osôb.

V časti náklady sú výsledky dát, kde:

- 71% opýtaných považuje svoj príjem za nedostatočný a 63 % je nespokojných s príjmom domácnosti a len 7% (12 opýtaných) je spokojných s príjmom v domácnosti.
- Nikto z opýtaných neudal že je úplne spokojný z príjmom domácností. Mierne spokojných so svojím príjmom je 21% a kategóriu spokojný tvorí 9% opýtaných.
- Vo väčšine domácností sú dvaja zárobkovo činný(80,60%). 3 a viac osôb v domácnosti zárobkovo činných je 27(16,37%). Najmenšou kategóriou sú domácnosti s jednou zárobkovou činnou osobou(3%).
- 93 osôb (57%) si odkladá peniaze „na horšie časy“.
- Najväčšie náklady v domácnosti sú platby za domácnosť (napr. elektrina, plyn, telefón), prenájom, alebo platba pôžičiek za dom, ktoré tvoria priemerne 47% a za jedlo (vrátane jedla, ktoré nie je pripravené doma) 23%.

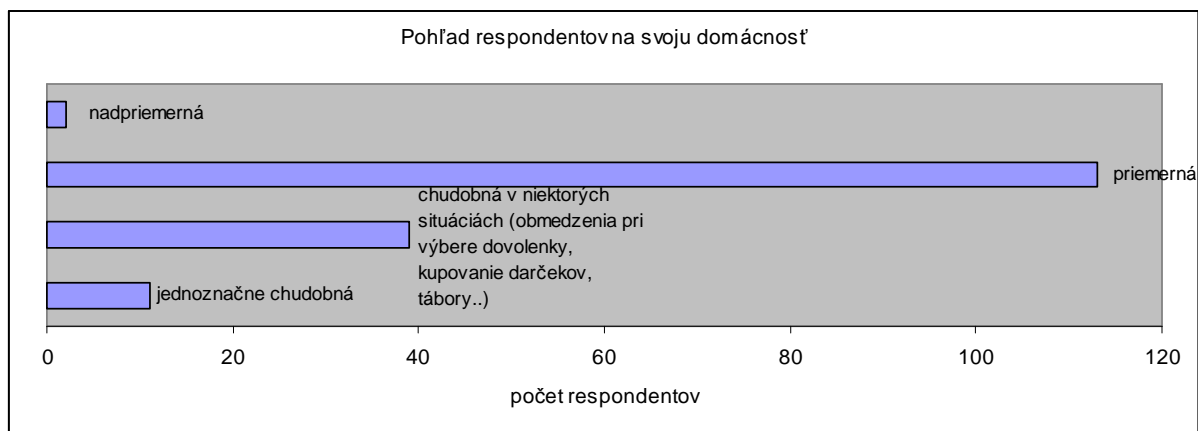
V poslednej kategórii som sa zamerlal na živobytie domácností a zdroje.

- 12 % respondentov nie je vlastníkom žiadnej nehnuteľnosti. Prevažujú vo vekovej kategórii do 20 rokov. V príslušnej vekovej kategórii nevlastnil ani jeden opýtaný nehnuteľnosť a zvyšok (12 osôb) bolo je vo vekovej kategórii 21-30 rokov čo tvorí 21% opýtaných. Najčastejšia nehnuteľnosť vlastnená respondentmi je dom s pozemkom (112 opýtaných), čo je podiel 78%.
- Pre 94% domácnosti sú vzťahy so širšou rodinou “dôležité”, alebo “veľmi dôležité“. 2/3 domácnosti sa zúčastňujú na vzájomnej pomoci. Vzťahy v rámci obytnej štvrte a priateľmi boli označené skoro zhodne keď 77% opýtaných označilo v rámci obytnej štvrte za dôležité a veľmi dôležité a pri vzťahoch s priateľmi tvorili tieto kategórie 75% podiel.
- V 13 % opýtaných v domácnosti poberajú sociálne transfery. Najčastejší transfer je rodičovský príspevok a starobný dôchodok. Až ¾ opýtaných spadali pod tieto sociálne transfery.

V ankete som sa venoval aj subjektívnym otázkam súvisiacim s chudobou, prípadne finančnými ťažkosťami. Pri týchto otázkach sa vyskytli problémy s odpoveďami:

- 139 opýtaných uviedlo, že sa im finančná situácia za posledných 5 rokov zhoršila. Najčastejší dôvod v rozhovore uviedli vplyv krízy na nárast cien. Skoro každý tretí opýtaný spláca rôznej inštitúcií pôžičku. Či už sa jedná o stavebne sporenie, spotrebný úver, hypotekárny úver, leasing alebo druh splácania. Najväčší počet bolo vo vekových kategóriách 21-30 a 31-40. Kde podiel tvoril až 67 %.
- V otázke nedoplatok prípade hypotéky, nájomného, platieb za energie, kúpy na splátky..., odpovedalo z množstva možných dôvodov, iba 65% dopytovaných (107 osôb). Z 107 respondentov uviedlo skoro 100 % že nemá nedoplatky.
- Najvyšší podiel v pohľade na domácnosť bol v kategórií „priemerná“ a „chudobná v niektorých situáciách“ kde podiel dokopy tvoril 92%. Dve domácnosti sa označili za nadpriemernú a 11 opýtaných označilo domácnosť ako jednoznačne chudobnú.

Graf č. 18 – Pohľad respondentov na svoju domácnosť

Zdroj: vlastný výskum, 2010

- So svojim príjmom opýtaných nebol nikto úplne spokojný, skoro $\frac{3}{4}$ je nespokojných s výškou svojho príjmu.

Záver

Pohľad opýtaných na živobytia domácností je subjektívny. Je to dôsledok vnímania chudoby a finančného príjmu domácnosti. Nezáleží len na príjme, ale aj na pocite vnímania svojej situácie a okolia. V dobe globálneho pohľadu na svet majú domácnosti prístup k spektru rozličných zdrojov, ktoré fungujú v kombinácii na uľahčenie alebo upevnenie skúsenosti s chudobou alebo sociálnou exklúziou. Prístup ku kvalitnému, dobre platenému a stabilnému zamestnaniu je úplne najdôležitejší pre živobytie. Okrese Malacky je nízka nezamestnanosť, respektíve vysoká zamestnanosť. Z oslovených bolo 11 osôb nezamestnaných (necelých 7%). Podľa štatistického úradu bola v roku 2008 v okrese Malacky nezamestnanosť 4,71.

Obyvatelia bez pomoci v rodinných kruhoch, bez priateľov, bez vzťahov v rámci obytnej štvrte a bez sociálnych sietí ťažšie zvládajú nepredvídané udalosti. V okrese Malacky udalo 94% respondentov, že vzťahy so širšou rodinou sú “dôležité”, alebo “veľmi dôležité“. 2/3 respondentov sa zúčastňujú na vzájomnej pomoci. Vzťahy v rámci obytnej štvrte a priateľmi boli označené skoro zhodne keď 77% opýtaných označilo v rámci obytnej štvrte za dôležité a veľmi dôležité a pri vzťahoch s priateľmi tvorili tieto kategórie 75% podiel. Príjmy respondentov boli rôzne a spokojnosť v rámci príjmu je subjektívny. Je to v náročnosti, respektíve v nenáročnosti osoby a potrieb ako jednotnej osoby, tak i domácnosti. Aplikácia na vzorku dotazovaných vykázala na základe uvedených otázok týkajúcich sa príjmov a výdajov v domácnosti, že sa teda priemerná čistá mzda pohybuje okolo 570 Eur a priemerný príjem domácnosti je 1435 Eur. Najväčšie náklady v domácnosti sú platby za domácnosť (napr. elektrina, plyn, telefón), prenájom, alebo platba pôžičiek za dom, ktoré tvoria priemerne 47% a za jedlo (vrátane jedla, ktoré nie je pripravené doma) 23%.

Na základe všetkých faktorov môžem záverom skonštatovať, že na živobytie domácnosti najviac vplýva zamestnanie, príjem peňazí zo zamestnania, sociálnych aspektov a iných inštitúcií. V okrese a v jeho blízkosti je dostatok pracovných miest. Okres Malacky je v relatívne rozvinutom kraji s pomerne nízkou úrovňou nezamestnanosti a sociálnej odkázanosti. Obce v okrese Malacky pomaly strácajú názov vidiecka populácia a čím ďalej sa menej odlišujú od mestskej populácie. Je to polohou blízkosti hlavného mesta SR a sťahovaním mestskej populácie na vidiek, ale aj napriek tomu je môcť vidieť znaky vidieka. Prejavuje sa nižšia kúpyschopnosť zvýšením samozásobiteľstve, v kombinácii rôznych druhov príjmov, s vysokým podielom vzájomnej výpomoci, vysokej miere sociálnej kontroly atď.

Môžem ešte skonštatovať, že životné podmienky v okrese Malacky sú v porovnaní s niektorými časťami Slovenska nadpriemerné, vzhľadom jednak na priaznivé štatistické ukazovatele, ale aj pomerne dobré hodnotenia vo vnímaní obyvateľstva.

Summary

The view of respondents to the household livelihood is subjective. It is a consequence of being poor financial and household income. Not only on income but also a sense perception of their situation and surroundings. In the time of a global view on the world have households access to a range of different sources, which works in combination for convenience or strengthen the experience of poverty or social exclusion. Access to high quality, well paid and stable employment is absolutely the most important for their livelihood. Unemployment in Malacky is low, if you like high employment. Of 11 people interviewed were unemployed (less than 7%). According to the Statistical office was unemployment in 2008 in Malacky 4.71. Citizens without assistance in family circles, without friends, without relations in the residential area and without social networks, they hard to manage unforeseen events. In Malacky reported a 94% of respondents that relationships with extended family is "important" or "very important". 2 / 3 of respondents participating in mutual assistance. Relations within the residential area and friends were identified almost equally with 77% of respondents identified within the residential area is important and very important, and in relationships with friends, these categories accounted for 75% share. Income of respondents were different and satisfaction with salary is arbitrary. It's about person and household needs and expectations. Results from questionnaire shows the average net wage of around 570 Euros and the average household income is 1,435 Euros. The biggest households costs are used for payment (eg electricity, gas, phone), rent, or loan payment for the house, which are on average 47% and for food (including food that is not prepared at home) 23%. Based on the conclusions of all the factors I find most important aspect for households livelihood is employment, income, social aspects and other institutions. In the district Malacky, and around is enough possibilities of employments. District Malacky is in a relatively developed region with a relatively low unemployment and social dependence. Villages in Malacky district slowly lose the name of rural population and becoming less distinct from the urban population. It's location near the Bratislava city and the transmigration of urban population to the countryside, but nevertheless is able to see signs of countryside. Lower income express as bigger self food-supply in the combination of different types of income, a high proportion of mutual aid, a high degree of social control etc. I have found that living conditions in Malacky in comparison with some other parts of Slovakia above average, given the fact that good statistical indicators, but also quite a good evaluation in the minds of the population.

Použitá literatúra:

1. Bodnárová, B a kolektív(2005): Medzigeneračná reprodukcia chudoby, Bratislava,102s
2. Buček, J.(1997): Riadenie priestorových systémov, Študijné texty, nepublikované
3. Džambazovič, R., Gerbery, D.(2005): Názory, postoje a skúsenosti obyvateľov Slovenska vo vzťahu k sociálnej situácii, SŠPR, 96 s. ISBN 80-7135-118-7
4. Falťan, L.(2004): Regionálny rozvoj Slovenska v Európskych integračných kontextoch, Bratislava, 103s.
5. Gajdoš, P., Pašiak, J(1995): Vývoj sociálno ekologickej situácie slovenskej spoločnosti, Veda, Bratislava,149 s
6. Gerbery, D.,Lesay, Škobla(2007): Kniha o chudobe, Priatelia Zeme, s. 61-79, ISBN 978-80-969818-9-4
7. Gregory, Johnston, Bratt(2009): The Dictionary of human geography, Willey-Blackwell,1072 s, ISBN 978-1-4051-3287-9
8. Hamalová, M a kol.(1995): Ekonomika miest a obcí, VŠ skriptá, Ekonomická univerzita Bratislava, 158 s.
9. Hanzelová, E.(2007): Dlhodobá nezamestnanosť v kontexte zmien sociálneho systému a zmien na trhu práce, Bratislava, 87s.
10. Ing. Tesfu w/Senbet, PhD.: Udržateľné živobytie obce Rudňany-Prieskum potenciálu pre socio-ekonomický rozvoj obce, ETP Slovensko,21s
11. Katrňák, T.(2004): Odsouzení k manuální práci. Vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině. SLON. Praha
12. Kling, J(1998): Miestny ekonomický rozvoj, príklad regiónu Partizánske, diplomová práca, PriFUK, Bratislava, 105 s
13. Korec, P a kol.(1997): Kraje a okresy Slovenska- nové administratívne členenie, Q 111 Bratislava, 392 s
14. Korec, P(2005): Regionálna analýza, učebné texty, nepublikované, PriF UK
15. Korec, P(2005): regionálny rozvoj v období 1989-2004, Geografika Bratislava, ISBN 80-969 338-0-9
16. Kusá, Z.(1997): Sociálna história chudoby na Slovensku – vzory rodinného správania a reprodukcia chudoby. Záverečná správa. SÚ SAV, Bratislava

17. Levitas, R., Pantazis, D, Gordon, A.(2006): The concept of social exclusion and the Durkhemian hegemony, Bristol policy, 230 s, ISBN 1237-452-8523-90-1
18. Lin, N.: Social Resources and Occupational Status Attainment. In: L.R.Breiger (ed.)(1990): Social Mobility and Social Structure. New York: Cambridge University Press, 315s
19. Lindert, P(2004): Social spending and economic growth since 18 th century, Cambridge University press, 225 s
20. Lysý, J a kol.(1999): Dejiny ekonomických teórií, Elita Bratislava, 354 s.
21. Majid(2001) The working poor population in developing countries, ILO review, vol.140, n.3
22. Mládek, J(1992): Základy demografie obyvateľov, SPN Bratislava, 230 s.
23. Možný, I. a KOL.: Medzigenerační solidarita. Výzkumní správa z medzinárodného srovnávacího výzkumu. VÚPSV Praha, výzkumné centrum Brno, 2004
24. Ochotnícky, P a kol.(1995): Analýza trhu práce SR, Ekonomický časopis, 2006
25. Oorschott, Hallmann(2000): Individual rational actions and social goals, Cambridge University Press, s 167-185
26. Pavlík, Z., Rychtaříková, J., Šubrtová, A.(1986): Základy demografie. Akademie Praha.1. vydanie, 736 s.
27. Radičová, I.: Chudoba Rómov vo vzťahu k trhu práce v SR. In: Sociológia 33, 2001, č. 5,
28. Rajčáková, E.(2005): Regionálny rozvoj a regionálna politika, UK, Bratislava, 120 s. ISBN 80-223-2058
29. Reese, L. A.,(1997): The use of planning methodologies in local economic development decisionmaking. Environment and planning: Governemnt and policy, vol.15, No.3, s.285-303
30. Rievajová, E(2003): Teória a politika zamestnanosti, Ekonóm, Bratislava, ISBN 80-225-1881-6
31. Samuelsson, P.A., Nordhaus, W.D(1992): Ekonomia I a II, Bradlo, Bratislava
32. Spišiak, P. 2005. Výskum vybraných vidieckych periférnych /marginálnych oblastí na Slovensku. In: Problémy periférnych oblastí. Praha : UK, 2005
33. Štatistický úrad Slovenskej republiky(2005): Región Záhorie 2005, Bratislava, 126s.
34. Štatistický úrad Slovenskej republiky(2007):Okresy Bratislavského kraja 2006, Bratislava, CD

35. Štatistický úrad Slovenskej republiky(2009): Stav a pohyb obyvateľstva v Bratislavskom kraji 2008, Bratislava, 16s.
36. Štatistický úrad Slovenskej republiky(2009): Vekové zloženie obyvateľstva Bratislavského kraja podľa okresov, miest a obcí za rok 2008, Bratislava, 138s.
37. Štatistický úrad Slovenskej republiky(2010): Náš región, Bratislavský kraj, Bratislava, 8s.
38. Toušek, Václav - Kunc, Josef - Vystoupil, Jiří a kolektiv(2008): Ekonomická a sociální geografie, Plzeň,416s.
39. Tvrdoň, J., Hamalová, M., Žárska, E.(1995): Regionálny rozvoj, VŠ skriptá, Bratislava, 180s.
40. Večerník, J.(1989): Občan a tržní ekonomika. Příjmy, nerovnost a politické postoje v české společnosti. Lidové noviny, Praha
41. WEGENER, B.(1991): Job Mobility and Social Ties: Social Resources, Prior Job, and Status Attainment. In: Sociological Review 56, 115s

Internetové zdroje

<http://zahorie.sme.sk/c/5271247/logisticky-park-v-lozorne-rozsiria-praca-bude-pre-450-ludi.html#ixzz0sq1YQ3ER> _ 26.4.2010

<http://www.upvs.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=39&aid=846> _1.5.2010

<http://www.employment.gov.sk/DIS/dis/index.php?SMC=1&id=170> _17.6.2010

<http://www.sazp.sk/mikroregiony> _17.6.2010

<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/> _17.6.2010

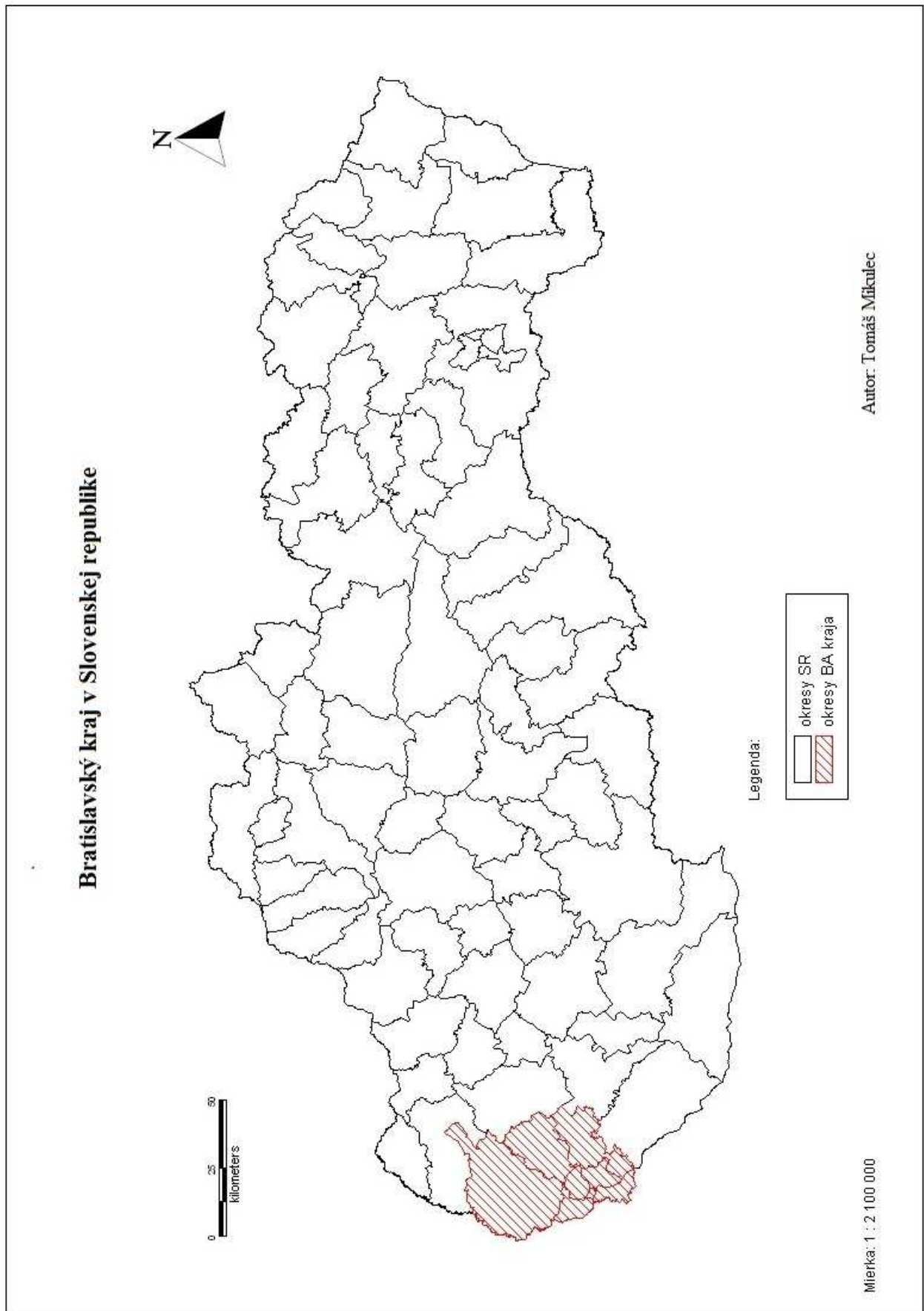
<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=96> _17.6.2010

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> _17.6.2010

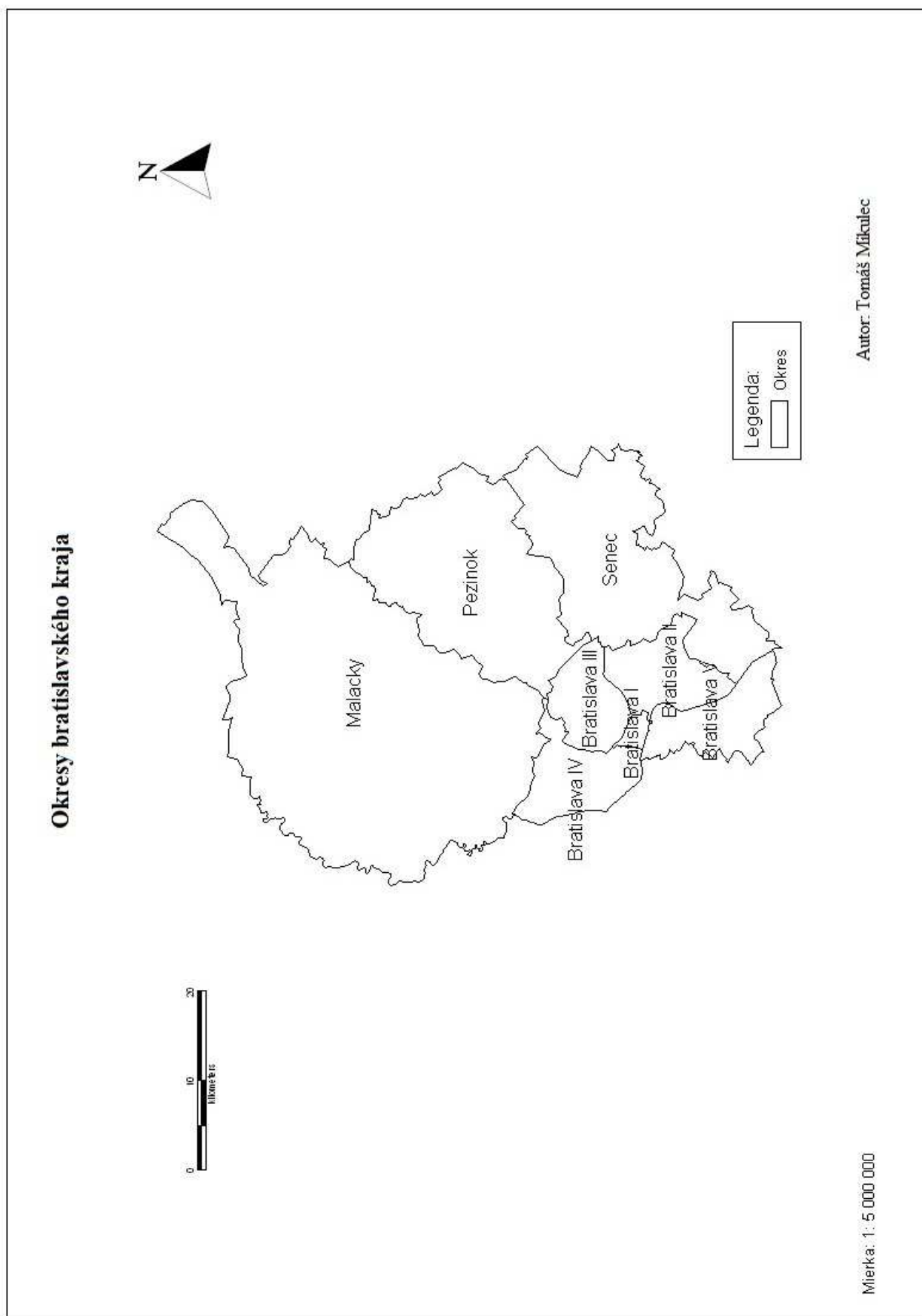
<http://www.statistics.sk/pls/elisw/vbd> _17.6.2010

Prílohy

Mapa č.2

Mapa č.3

Dotazník

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE.

- a, pohlavie muž žena
- b, vek do 20 20-30 31-40 41-50 viac ako 50
- c, obec.....
- d, vzdelanie základné učňovské bez maturity SŠ s maturitou VŠ
- e, vzdelanie uplatnené v profesii áno nie
- f, zamestnanie..... pracovné zaradenie.....

2. MZDA

- a, máte príjem stály áno nie
- b, priemerná čistá mesačná mzda
- c, mesačný príjem vašej domácnosti.....

3. ČASŤ NÁKLADY

- a, Považujete svoj príjem za dostatočný? áno nie
- b, Do akej miery ste spokojní s množstvom peňazí, ktoré vaša domácnosť dostáva každý mesiac?
 Veľmi nespokojný Nespokojný Mierne spokojný Spokojný Úplne spokojný
- c, Koľko je členov vo vašej domácnosti.....z toho zárobkovo činných.....
- d, odkladáte si peniaze „na horšie časy“? áno nie
- e, Koľko peňazí miniete vo vašej domácnosti priemerne za mesiac?

(odpoveď v % alebo v sumách peňazí)

	%	Eura
Jedlo (vrátane jedla, ktoré nie je pripravené doma)		
Ošatenie a obuv		
Platby za domácnosť (napr. elektrina, plyn, telefón), prenájom, alebo platba pôžičiek za dom		
Starostlivosť o deti, vzdelanie pre členov domácnosti		
Lieky a lekárska starostlivosť pre členov domácnosti		
Doprava (vrátane miestnej dopravy, nákladov na auto, atď.)		
Voľný čas, spoločenský život (kino, zábavné podniky, záľuby...)		
Šetrenie		
Iné (ak si myslíte, že je to dôležitá súčasť vašich výdavkov, špecifikujte)		

4. PRACUJETE V OBLASTI , VO FIRME:

	x	Firma(podnik):
Pôdohosp., rybolov		
Priemysel		
Stavebníctvo		
Obchod		
Hotely, reštaurácie		
Doprava, pošty, telek.		
Finančné sprostred.		
Nehn, prenáj., obch.činnosti		
Verejná správa		
Školstvo		
Zdravot., sociál.st.		
Ost.spoloč. služby		
nepracujem		

ŽIVOBYTIE DOMÁCNOSTI A ZDROJE

Ste vlastníkom nejakej nehnuteľnosti? Áno nie
Ak áno, akej? Dom byt pozemok iná

Sú pre vás vzťahy a väzby so širšou rodinou vnímate ako : veľmi dôležité dôležité priemerné nedôležité

Zúčastňujete sa pomoci v rodinných okruhoch? Áno nie

Sú pre vás vzťahy v rámci obytnej štvrte: veľmi dôležité dôležité priemerné nedôležité

Sú pre vás vzťahy s priateľmi: veľmi dôležité dôležité priemerné nedôležité

Poberáte v domácnosti nejaké sociálne transfery od štátu? Áno nie
Ak áno, aké?

Za posledných 5 rokov sa vaša finančná situácia: zlepšila zhoršila

Splácať inštitúcii pôžičku(uver, stavebné sporenie, hypotéku..)? áno nie

Máte nedoplatky v prípade hypotéky, nájomného, platieb za energie, kúpy na splátky..? áno nie

Váš pohľad na vašu domácnosť:

jednoznačne chudobná

chudobná v niektorých situáciách (obmedzenia pri výbere dovolenky, kupovanie darčiekov, tábory,

priemerná

nadpriemerná

Dotazník, ktorý sa Vám dostáva do rúk bude slúžiť ako pomoc pri vypracovaní diplomovej práce. So všetkými informáciami bude narábané anonymne a dôverne. V žiadnom prípade nebudú informácie použité iným spôsobom.